

modorni

nyutár

Åbo Akademi

1888

Thertess Andoz

Univ. "Petru-Maier" Tg. Mureş

125711 2613

BUDAPEST FRANKLIN TÁRSULAT

571 VII

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent:

JÓKAI MÓR MUNKÁI

Népszerű kiadás. — Egy-egy szám ára 80 fill.

1. A varchoniták.	54—55. A magyar előidőkből.
2. Fortunatus Imre. — Shirin.	56—59. Hétköznapok.
3. Kalóz-király.	60—63. A régi jó táblabírák.
4. Sonkoly Gergely. — A drága kövek. — Marce Zára.	64—65. Délvirágok.
5—9. Török világ Magyarországon.	66—67. Milyenek a nők?
10. A bűntárs. — Nepean sziget.	68—71. Véreskönyv.
11—12. A kétszarvu ember. — Az egyiptusi rózsa.	72—73. A magyar nép élcze szép hegedűszóban.
13. Koronátszerelemért. A Hargita. — A kalmár és családja.	74—76. Árnyképek.
14. Petki Farkas leányai. Háromszéki leányok. — A két szász.	77—82. A köszivű ember fiai.
15. Regék.	83. Milyenek a férfiak?
16. Carinus. — A nagy enyedi két füzfa.	84—89. Politikai divatok.
17. A serföző. — A nyomorék naplója. — Fekete világ.	90—93. Mire megvénülünk.
18—20. Erdély aranykora.	94. Oceánia. Egy elsülyedt világgrész története.
21—23. Csataképek 1848—1849ből.	95—97. Az elátkozott család.
24. Bujdosó naplója. — Megölt ország.	98—99. Felfordult világ.
25—26. A fehér rózsa. — Humorisztikus papirszeletek.	100. Elbeszélések.
27. Magyarhon szépségei.	101—112. Dekameron. Száz novella.
28—29. Szomorú napok.	113. Egy asszonyi hajsza.
30—31. A janicsárok végnapjai.	114. Az életből ellesve.
32—37. Kárpáthy Zoltán.	115—119. Névtelen vár.
38—43. Egy magyar nábob.	120—121. Népvilág. Elbeszélések.
44—47. Új földesur.	122—124. Szélcsend alatt. Elbeszélések.
48—53. Szegény gazdagok. Az utolsó budai basa.	125. Észak honából. Muszka rajzok.
	126—131. Egy az isten. Regény.
	132. A debreczenilunátikus.
	133—134. Egy ember, a ki mindent tud.
	135—136. Asszonyt kísér — Istent kísért.
	137—141. Színművek I. kötet.
	142—146. Színművek II. kötet.
	147—151. Színművek III. kötet.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent:

JÓSIKA MIKLÓS REGÉNYEI.

1— 2. A bafi.

3. Zólyomi.

4— 6. Az utolsó Bátor.

7—10. A csehek Magyarországon. Korrajz Mátyás király idejéből.

11—14. Zrinyi a költő. Regényes krónika a tizenhetedik századból.

15—16. A könnyelműek.

17—24. Második Rákóczy.

25—26. Eszther.

27—28. A rom titkai.

29—32. A hat Uderszki leány.

33—35. A két barát. Történelmi regény.

36—40. Jósika István.

41—43. A zöld vadász.

50—51. Két királyné.

52. Egy kétemeletes ház Pesten.

53—55. A szegedi boszorkányok.

56—57. A nagyszombati királybíró.

58—59. Az első lépés veszélyei.

60—61. Akarat és hajlam.

62—64. Jö a tatár.

65—66. Pygmaeon vagy Egy magyar család Párisban.

67—68. A rejtett seb.

69—71. A tudós leánya.

72—74. A gordiusi csomó.

75—76. Szív rejtelmek. Kisebb regények.

77—80. Régebbi és újabb novellák.

81—82. A két mostoha. Történelmi regény.

83—84. Két élet. Szeszélyes regény.

85—86. A Végváriak. Regény Bethlen Gábor fejedelem korából.

87—88. Visszhangok. Kisebb regények.

89—90. Regényes képletek.

91. Az élet útjai.

92—93. Élet- és tündérhon. Kisebb regények.

94—95. Klára és Klári. Regény az Anjou-királyok korából.

96—98. Várt leány várat nyer.

99—100. A mi késik, nem múlik.

101—104. Sziklarózsa. Regény Apafi Mihály erdélyi fejedelem korából.

105—116. Egy magyar család a forradalom alatt. Korrajz.

117—120. A szegény ember dolga csupa komédia.

121—124. A magyar kényurak. Regény az Anjou-királyok korából.

0 1812

KRIZA JÁNOS KÖLTEMÉNYEI.

ÖSSZEGYÜJTÖTTE

KOVÁCS JÁNOS.

KIADJA A KISFALUDY-TÁRSASÁG.

8 - OCT. 2010

475 100 103

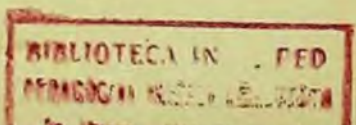
BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

1893.

✓
4940

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

KRIZA JÁNOS.

SZÜL. 1812. JUL. 28-ÁN, MEGH. 1875. MÁRCZ. 26-ÁN.

GYULAI PÁL-tól.

Ezelőtt mintegy negyven évvel irodalmunkban a fejlődés egy újabb stadiumjának jelenségei mutatkoztak. Kisfaludy Károlynak és körének nemzeti iránya diadalt ült; Vörösmarty a képzelem szabadságát hirdette, s lerázva a német költészet jármát, nem csak nemzetiebbe tette költészetünket, hanem egyszersmind megnyitotta azt az összes európai irodalmak behatásainak. Az európai és nemzeti irány egymásba olvadva fejlődtek összes nemzeti életünkben. Reform és nemzetiség volt a kor jelszava, s míg az ősi alkotmány sánczait a democratia eszméi és vágyai kezdték ostromolni, a költészet mindinkább bajolt a népköltészethez, hogy újabb erőt merítsen belőle, s a távol kör-rajzában feltűnt Petőfi alakja.

* Főolvasatott a Kisfaludy-társaság 1879. febr. 10-én tartott közülésében.

E mozgalom zajába Erdélyből két lyrai költő hangja vegyült: a Szentiváni Mihályé és Kriza Jánosé. Mindkettő székely, s egy az üldözések miatt számban megfogyatkozott, de buzgóságban annál erősebb felekezet, az unitáriusok hitfelekezetének híve. Mindketten ugyanegy főiskola, a kolozsvári unitarium collegium növendékei, s egyaránt szülöttei a kornak, a melynek irodalmi és politikai eszméin lelkesüléssel csüngenek. De születésök és sorsuk különböző. Kriza egy szegény székely pap fia, magába vonult, félénk, álmodozó természet, a ki inkább csak a természet ölében, könyvei között és a templomban találja magát otthon, s az egyházi pályára készül; Szentiváni egy régi nemesház gyermeke, erélyesebb szellem, a kit körülményei és szenvedélyei a politikai pályára ragadnak, jeles ellenzéki szónok és hírlapíró, s kétségbeesve a külön vált Erdély jövőjén, a két haza egyesülésének egyik legbuzgóbb bajnoka.

A két ifjú költő egyszerre s ugyanegy szép-irodalmi vállalatban lépett fel s együtt üdvözölte őket az *Athenaeum* triumviratusa. Mindenik dalain a népköltészet fuvallata, a székely bérczek levegője, érzett, s leginkább ezzel vonták magokra a figyelmet. Néhány év múlva költői pályájok is egyszerre szakadt meg. Szentiváni már 1842-ben meghalt, Krizát is ugyanez időtájt kezdték elvonni a költészettől a terhesedő tanári, papi teen-

dők és családi gondok. Azonban húsz év múlva, 1863-ban, újra megjelent az irodalom küzdő homokján, de nem saját költeményeivel, hanem a *Vadrózsák* című székely népköltési gyűjteménnyel. Első fölléptekor költeményeiért az akadémia választotta tagjának, a *Vadrózsák* megjelenésekor a Kisfaludy-társaság sietett tagjai közé sorozni. Költői munkássága e két fő mozzanatát az évek hosszú sora választja el egymástól, de mindkettő ugyanazon egy szellem lelkesült nyilatkozata. Mint költő azon iránynak volt egyik előhírnöke, a mely a népköltészet alapján még nemzetibbé akarta varázsolni költészetünket; mint a székely népdalok és balladák gyűjtője szintén ez iránynak tett szolgálatot. Ime Kriza költői munkásságának irodalomtörténeti érdeke és fontossága.

Már az iskola falai közt kezdett költeni. A harminczas évek elején a kolozsvári unitarium collegium ifjúsága is magyar olvasó társaságot alapított a magyar irodalom tanulmányozása végett, a melyet az iskolai rendszer elhanyagolt. Kriza volt az olvasó társaság könyvtárnoka és írott lapjának egyik legbuzgóbb dolgozó társa. Midőn 1835-ben a berlini egyetemre ment, sem szakította meg az összeköttetést társaival, sőt mint kolozsvári pap is, midőn az olvasó társaság 1839-ben egy *Remény* című zsebkönyvet adott ki, régibb dolgozatai mellett újakkal is gazdagítá e vállalatot. A *Re-*

mény 1840. és 1841-ben is megjelent, de már Szentiváni Mihály szerkesztése alatt, a ki körébe vonta az erdélyi szépirodalom valamennyi jobb erejét, sőt magyarországiakat is, mint Kuthyt és Tárkányit. E zsebkönyvben, az *Athenaeumban* s egy pár erdélyi lapban jelentek meg Kriza költeményei; még maig sincsenek összegyűjtve, bár nem egy dala él a nép ajkán.

Kriza költészete kettős jellemű. Mint szonett- és epigrammaíró a régibb költészet hatása alatt áll, mint műfordítón, óda- és dalköltőn az újabb szellem lengedezése érzik. Kazinczytól tanult szonettet írni, sőt epigrammát is, bár Vörösmarty lyrai epigrammái szintén hatással voltak reá. Epigrammaköltészete gazdag ötlet- és érzelemben; gúnyával találóan ostromozza a jelen ferdeségeit s lelkesülve borong a mult nagy emlékein, de nem közelíti meg se Kazinczy szellemességét és csinját, se Vörösmarty mély felindulását és forma-tökélyét. Mint műfordító épen nem taposott nyomokon jár, sőt mintegy tiltakozni látszik Kazinczy műfordítói elmélete és gyakorlata ellen. Nem azoknak fordít, a kik inkább csak összehasonlítás végett olvassák a fordítást, hogy vajon visszatükrözi-e az eredeti mindennemű sajátosságait; hanem azoknak, kik az eredetivel nem gondolván, élvezni akarják a művet. Nem igyekeznek idegen szólásmódokat, fordulatokat ültetni át nyelvünkbe, megelégszik azzal, ha egé-

szen magyarul, sőt magyarosan tolmácsolhatja az eredetit. A mit Hugo Viktor, Lamartine, Heine, Rückert műveiből fordított, mind igen jeles; de legszebben fordította Wordsworth és Burns egy-egy dalát. Az *Araló leány* egyik legkitünőbb lyrai fordításunk. Mintha a skót és székely költő szellemi rokonságban volnának egymással, mintha e két hegyi nép élete és költészete csak egymást másolná. Valóban alig volt valaki inkább arra hivatva, hogy Wordsworth és Burns költeményeit nyelvünkre fordítsa, mint Kriza. De mint annyi mást, ezt is abbaniagya. Élete alkonyán Milton *Elveszett paradicsomát* kezdte fordítani. Egy unitárius püspökhöz épen illett a puritán költő e remeke; de csak töredékeket hagyott hátra belőle, azokat is inkább hevenyézve, mint kidolgozva.

Ódát mindössze is keveset írt, de egy pár igen jelest. Az újabb óda felé látszott törni, mely egyéni élményeket vegyít általános eszmék és érzések közé s a föltétlen rúton kívül mindenhez hozzá mer nyúlni, mert azt tartja, hogy nem a tárgyban rejlik a költészet, hanem a költő szívében. Inkább a meghatottságban kereste a föniségest, mint a fenszárnyalásban, s a képek gazdagságát bensőséggel igyekezett pótolni. A *Székelykő alatt* címűben egy hegyi falut énekel meg; a természet szépségét dicsőíti, a nép jó erkölcsén és vallásosságán lelkesül. A *Vén körtefában* a gyermekkor örömeinek

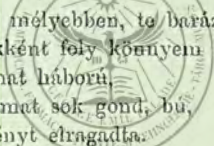
emléke rezdül meg a férfi bánatával vegyülve; üdvözli a szülői ház öreg fáját, melynek ágai között egykor mint evet szökdelt, melynek kérgére nevét véste; megemlékezik a madárkáról, mely lombjai közt szerelemről dalolt és fészket rakta, a méhecskéről, mely ágairól virágos lábakkal repült odább, s így sohajt föl:

Szerettem én is, vívtam a szerencsét,
Amott a szív, erőm itt megtörött;
Szilakba hullt reményem szép hajója,
Csüggedten állok romjaim között.

Bölcsem körüléd ringott, jó öreg fa!
Hajh nem lehet hús árnyad siromúl!
Édes hazámban tilt a végzet halmom,
S halál az élet szép hazámon túl.

De legsikerültebbek dalai: a népelet- és költészetből merített ihletet s a specificus magyar dal lebegett előtte, mint eszmény. Szülőföldje, Háromszék, a székely határország egyik része, mély benyomást tett reá. A székely határőr sokban különbözött a magyarországitól. Kettős hatóság alatt élt, a polgári és katonai alatt. Ma földjét szántotta, holnap szolgálatra indult, egyik héten katonai előjárói parancsát vette, a másikon választott tisztviselőinek engedelmeskedett. Minden szabad székely a magyar nemes jogait örökölvén, sérelemnek tartotta ez intézményt, s gyászosan emlékezett Mádé-

falvára, a hol 1764-ben egy véres összeütközés után a fegyvert föl kellett vennie. Kriza gyermekkorában a francia háború emlékei még élénken éltek a határőrök között. A költői mozzanatokban gazdag határőrségi élet néhány szép dalra lelkesítette Krizát, s valóban e dalok a határőrség egyetlen emlékei költészetünkben. Egyik dalban a székely határőrök búcsúját rajzolja, midőn Ferencz császár a francziák ellen indítja őket. Mély felindulás ömlik el e dalon, a nélkül, hogy a jellemző vonások elmosódnának. Egy másik dalában földjét szüntva éneklí a határőr:

Nyilj mélyebben, te barázda,
Patakként foly könnyem árja.
Apámat háború,
Anyámat sok gond, bu,
Szegényt elragadta.

Holnap indul a legénység
Komondóba, nincsen mentség!
Zöld erdő zúgását,
Vadgalamb szólását
Majd meghallom esmét.

Egy harmadik dal, a mely talán legkitünőbb, egy vagdalt székely katona álmodozása, a mint idegen földön, egy fa árnyában hazájára gondol:

Hajh, keserű kenyér
 A katonakenyér,
 Veres a karéja,
 Mert festi piros vér.

A bele nem puha,
 De kemény, mint a kő;
 Nem patyolat-fehér,
 De barnán sötétlő.

Nem puha, mert földét
 Kemény kard szántotta,
 Barna, mert tésztáját
 Egő könny áztatta.

Szerelmi dalai már sokkal számosabbak, s a míg a katonadalok forrása bizonyos búsongó melancholia, emezeké bizonyos könnyed érzelmesség. Rhythmusuk nem változatos, de az tárgyuk és hangulatjuk. A székely népelet s az egyszerű szívregények főbb mozzanatait tárgyazzák; kötődést, a mely gyöngédségből foly, bánatot, a mely nem emelkedik a kétségbeesésig, hiúságot, a melyet a szerelem megnemesít, gúnyt, a melyet fájó szív sugall, de önérzet mérsékel. Naiv érzelmesség és szelid humor bájosan váltakoznak e dalokban, hanem a heves szenvedély sehol sem hallatja hangját. Mintha a költő kerülné, vagy nem volna ereje hozzá. Azonban e helyett, mintegy kárpótlásul, a kecses érzelmességnek néha meglepő szépségeit veszszük, mint például:

A kis leány kertjibe'
Rózsát szed a keblibe:
Nem tudja a kis szedő,
Maga legszebb rózsató.

Terem ott még sok virág,
De nincs közte lenvirág.
Erzsi szeme lenvirág,
Szelíd égő kék virág.

Istenadta kék szeme,
Aznak vagyok betege,
De a kis eperke-száj
Meggyógyít, ha szíveim fáj.

Ily sokat ígérően kezdte Kriza költői pályáját, de már 1843-en elhagyatott; keveset írt s még kevesebbet adott ki. Az élet gondjai elvonták a költészettől. A szerény jövedelmű egyház papjának tanárkodni is kelle és segédkedni a kolozsvári lapok szerkesztői mellett, hogy fentarthassa népesedő családját. Ő maga írta élete alkonyán egyik barátjához: «Annyira el volt foglalva egész életpályám papi, tanári s újságírói foglalkozással, hogy egészen oda hagytam volt a költészet tündérországát s most csak mint régi édes álom képeire emlékezem azon búbájos világban töltött óráimra». De azért mindvégig költő maradt, mert nemcsak az a költő, a ki költeményeket ír, hanem minden ember, a ki nemesen fogja fel és éli át az életet. A költészet az emberiség köz kin-

cse, s a költő csak teremtő tehetségben különbözik mástól, de nem egyszersmind érzésben és gondolatban. A költő csak azt fejezi ki művében, a mit az emberek éreznek, gondolnak és cselekesznek; s nem tudom melyik több értékű: egy sikerült költői mű-e vagy nemesen átélt élet? A költészet örök forrásai a vallás, hazaszeretet, szerelem és családi élet: e források soha sem száradtak ki Kriza szívében. Szerette hazáját, átélte örömet bűját és korlátozott hatáskörében híven ápolta érdekeit. Szerette nejét, gyermekeit, boldog családeletet élt s a sors csapásai alatt a vallásban keresett vigaszt. Mint egyházának papja, később püspöke, mindig szíven viselte az egyházi és iskolai ügyeket. Összeköttetésbe hozta felekezetét az angol és amerikai hitkönyvekkel s kivívta szellemi és anyagi támogatásukat. Megalapította a *Keresztény magvető* című első unitarius egyházi és tudományos folyóiratot. És szűk anyagi körülményei között jótékonyt is gyakorolt: házához vette koronként a szegény papok és tanítók leányait nevelés végett s elhelyezte vagy férjhez adta őket. A keresztyén szellem és nemes családiasság költészete övezte egyszerű lakát: ime a hallgató költő költeményei.

Így olvadtak az életbe Kriza költői álmái, s midőn 1863-ban kiadta népköltési gyűjteményét, szintén csak ifjúkori vágyát valósítja. Ő elébb hir

ette népköltészetünk maradványai összegyűjtésének fontosságát, mint a Kisfaludy-társaság, s már kész gyűjteménye volt, midőn Erdélyi János társaságunk megbízásából gyűjteni kezdett. Még 1843 elején előfizetési felhívást bocsátott ki a *Vadrózsákra*, de hijába. A részvétlenség miatt a vállalat abbamaradt, s a buzgó gyűjtőt más ügyek másfelé vonták. Azonban a midőn 1859-ben, az erdélyi muzeum-egylet első ülésén néhány, napfényre került ó-székely ballada olvastatott föl, s az értekező a még ki nem aknázott kincsbányára mutatott, Kriza lelke új lángra gyúlt. Megemlékezett régi gyűjteményéről s egyszerűs mind új gyűjtéshez fogott. Gróf Mikó Imre fölajánlotta a kiadás költségeinek fedezését. Kriza régi gyűjteményét új adalékokkal gazdagította, gyűjtésre ösztönözte székelyföldi barátait és paptársait, utasítást dolgozott ki számukra, a tanulókkal szintén gyűjtetett, sőt nyaranta maga is berándult a székelyföldre a székelytájszólás finomabb árnyalatai tanulmányozása végett. Így jelent meg egy pár év múlva a *Vadrózsák* első kötete.

E gyűjtemény mind tartalom, mind szerkesztés tekintetében haladást tanúsított. Erdélyi inkább csak dalokat, balladákat és népmeséket gyűjtött, Kriza a néphagyományok némely mellözött fajait is felölelte, mint a táncszókat, gyermekdalokat, találós meséket, szólásmódokat s más népsa-

játságokat; Erdélyi a népmeséket csak tartalomra közölte híven s nem egyszersmind alakra nézve is, Kriza híven igyekezett visszaadni a népi elbeszélő-mód sajátosságait is; Erdélyi mellőzte a tájszólást, Kriza visszatükrözte azt a legfinomabb részletekig, sőt a székely tájszólásról egy egész értekezést és tájszótárt csatolt gyűjteményéhez. Egyaránt ki akarta elégíteni a költészet és nyelvészet barátait; nyelvészeink csakugyan nagy méltánnyal fogadták s örömmel használták fel biztos adatait s alapos fejtegetéseit. De bármily becses a gyűjtemény nyelvészeti tekintetben, költői becsé még nagyobb. Az ó-székely balladák, a melyeket Kriza részint gyűjteményében, részint a különböző felyóiratokban tett közzé, őt egész magyar Percyvé emelik. Valóban az angol püspök balladagyűjteménye nem becsesebb az angoloknak, mint nekünk a magyar unitarius püspöké. Oly oldalról mutatta be népköltészetünket erősnek, a melyet leggyöngébbnek hittünk.

Hogy szép népdalaink vannak, azt régebben is tudtuk, s Erdélyi gyűjteménye megjelenése után még inkább meggyőződünk róla, de népballadai szegénységünket nem tagadhattuk. Ismertünk ugyan Kriza előtt is néhány szép népballadát, de azok inkább csak az alföldi szegény legények tragikumát tárgyalták; az ó-székely balladák részint a mesék világába, részint a lovagkorba ragadtak

bennünket, megérintve történelmi emlékeinket is. A törökkel vívott háromszázados küzdelmünk semmi nyomot nem látszott hagyni népköltészetünkben, s íme, egy pár ó-székely balladában e küzdelem olynemű költői mozzanatait vesszük, a melyek a spanyol románczokat, a mór küzdelmeket juttatják eszünkbe. Addig ismert balladáinkban hiányzott a fájdalom, a lelkiismeretfurdalás, a kétségbeesés démonismusa, a subjectiv, csodás, a balladaköltészet ez eleme, a mely oly rejtélyes költői szint kölcsönöz e műfajnak: az ó-székely balladák tragikai katasztrófája nem egyszer jelen meg ily alakban, sőt a vallásos mysticismus is megrezdül olykor bennök. E mellett legtöbbször nem oly lyrái levegő veszi körül őket, mint gyakran alföldi balladáinkat, a melyekben a körvonalak mintegy elmosódnak; a cselekvény gyors menete, élénk izgatottsága, a szenvedély erőszaka hangzik ki belőlök s a fenség bája ömlik el rajtok, a midőn pedig hosszabbra nyúlnak, epikai alakot kezdenek öltetni, mintha egy elveszett nagyobb epikai mű epizódjai volnának.

S a költői becsen kívül irodalomtörténeti becsök is van. Még inkább megerősítik azt a nézetet, hogy költészetünk eredetileg csak a rhythmus báját ismerte s minden olyas, mint rím és mérték, csak esetlegesek voltak. A rím és versszak nélküli nyolez és tizenkét szótagú sorok, a melyekkel oly gyakran

találkozunk az ó-székely balladákban, legrégebb epikai költeményeink versalakjai lehettek. Ilyenekben énekelhették hegedőseink elveszett eposzainkat, a melyekről történetíróink emlékeznek, s hogy azok sokkal költőiebbek lehettek, mint a hogy egy-egy epizódot belőlük rimes krónikáink fentartottak, mutatja a *Szilágyi és Hajmási* című ó-székely ballada, a mely mind æsthetikai, mind nyelvi tekintetben fölülmúlja a Szendrői Névtelen közlését, pedig ez a jelesebbek egyike. Az ó-székely balladák fölfedezése irodalmunkban egész mozgalmat idézett elő: nem csak a székely gyűjtőket sarkalta nagyobb tevékenységre, hanem a magyarországiakat is. S íme, az elhagyottabb vidékeken, itt is fedeztek föl néhány, az ó-székely balladákhöz hasonló költeményt. Egy pár év múlva a Kisfaludy-társaság újabb gyűjteményében egy egész csoport ó-székely és ó-magyar balladát vehett olvasó közönségünk.

Valóban Kriza semmivel sem folytathatta és fejezhette volna be méltóbban költői pályáját, mint népköltési gyűjteménye kiadásával. Mint költő és gyűjtő ugyanazon szellemnek áldozott: a magyar újabb költészet szellemének. De vajon e szellem, ez irány megérdemli-e azt a lelkesülést, a melyet reá pazarlunk? Vajon az a törekvés, a mely a népköltészet alapján nemzetibb- és eredetibbé, természetesebb- és elevenebbé óhajtotta varázsolni

költészetünket, nem volt-e inkább káros, mint hasznos? Negyven év óta foly a küzdelem a költők és kritikusok között; most talán nyugodtabban ítélhetünk s az árnyoldalak mellett inkább láthatjuk e fényoldalakat is. Sokszor fölhozott, hogy e törekvés elszakít bennünket az európai irányoktól s mintegy nemzetiségünkbe fúlaszt. De vajon nem európai irány-e ez is? Vajon Burns a múlt század végén nem a skót népköltészet karjain lépett e föl, és Scott Walter, Moore, sőt bizonyos tekintetben Byron is nem az ő vállain emelkednek-e? Vajon Herder nem hirdette-e, hogy csak a népköltészet az eredeti költészet? Nem mondá-e: figyeljete az összes európai nemzetek népdalaira, ezek a ti mestereitek! Goethe nem a német népköltészet alapján teremtette-e meg a német dalt és balladát? A francia romantikusok nem hajoltak-e szintén a népköltészethez, és Béranger nem az egyszerű chansont emelte-e ódává és elegiává? És nálunk Kölcsey nem hirdette-e ezelőtt ötven évvel, hogy «a nemzeti poezis eredeti szikráját a köznépi dalokban kell nyomozni»? Bajza nem örült-e ugyanez időtájt, hogy költőink figyelme a népdalok felé fordul?

Elmúlt száz esztendeje, hogy költészetünk újra föléledt, s újabb fejlődésnek indult. Átéltük, a francia, a classikai és a német iskola küzdelmeit s a nemzeti irány felé kezdtünk hajolni. Ez iskolák

sok új eszmét, műfajt ültettek át költészetünkbe, kifejtették prosodiánkat, meghonosították a classikai és nyugat-európai versidomokat, hajlékonyabbá tették nyelvünket és kiművelték æsthetikai érzékünket.

De ha méltánylatunk kíséri e vívmányokat, bizonyára azoktól a költőktől még kevésbé tagadhatjuk meg ezt, a kik nemzeti versidomunkat elméletben és gyakorlatban megalapították és művészivé emelték. Ha bámuljuk Berzsenyit, a ki a classikai ódát oly magas fokra emelte, még inkább kell bámulnunk Petőfit, a ki a magyar dalt megteremté. Ha örültünk, midőn Kölcsey a német költészetből átültette hozzánk a balladát, üdvözlünk kell Aranyt, a ki a népköltészet alapján a magyar ballada megalkotója. Ha a nemzeti fejlődését láttuk abban, hogy Vörösmarty a régi és megújított nyelvet összeolvastva, a nemzetit a művésziével összhangba hozta s eposzunkat visszavezette a nemzeti hagyományokhoz, vajon nézhetjük-e hanyatlásnak Arany költészetét, a ki alak- és tartalomban még nemzetibbé tette a magyar eposzt s a régi és népnyelvből újabb bájakat fejtett ki? Költészetünk fejlődni fog s újabb törekvések szorítják majd háttérbe a régieket, de a nemzeti szellem mély nyomait többé semmi ki nem törölheti belőle, s ha költőinket kifárasztja a philosophiai szemlélődés, megvén-

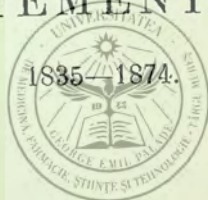
heszti a világpolgáris szellem, üdülés és ifjulás végett mindig vissza fognak térni a népköltészet forrásához.

Kriza egyik előharczosa s híű fegyverhordozója volt költészetünk nép-nemzeti irányának, egész a diadalig. Nem vívott koszorúért, de engedjék önök, hogy épen azért letehessem sírjára a híű és buzgó harczos koszorúját. E koszorúnak nem az ád becsét, hogy én fontam, de a hely, honnan nyújtom, és az, hogy önök nevében nyújtom, a kik a magyar költészet és műbirálat legkiválóbb képviselői.

KÖLTEMÉNYEK.

A FIÚ.

Üzd a szép viráglepét
Gyöngé kis fiú!
Lépteid nem fizik még
Sólyomként a bú.

Örvendj a kis mártalék
Szárnya fénykorán,
Még magad nem vagy fogoly
Éved gyöngykorán.

A jövődő még neked
Egy piruló ma,
Kis barátokd fönt az ég
Rezgő csillaga.

Útad egy szűk udvaron
Vegtelenbe' bolyg,
Nem fáradsz; kaján is rád
Angyalúl mosolyg.

Egy falatkán a kelő
 Szükség csöndestül,
 Túl egy tarka köntösön
 Vágyad nem hevül.

Pilláidra szenderét
 Hinti bájos est,
 S álmaidnak újlag
 Szép világot fest.

Ha fölébredszen hajnalon,
 A madárka hí,
 S megszakasztott álmidat
 Indulsz játszani.

Tegnapod, lepkeivel,
 Ismét leng elő,
 S a sok édes kis barát
 Kedvet osztani jö.

Játszszad oh játékidat,
 Játszad kis fiú,
 Vajmi más játékot üz
 Majd a férfit!

KÁRTÉRITÉS.

Múzsát imádtam én
 Kilenczet szám szerint,
 Oltárim égtenek
 Füstölgő halmokkint.

Imádtam lángolón
 Jó bölcseség után,
 Éjem szűk álmit is
 Csak nekik áldozám.

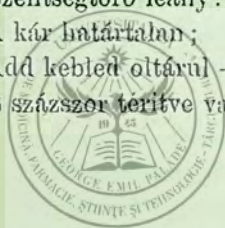
Rényembe, mint Sion,
 Erősen állt hitem :
 Hálóba nem vonand
 Hivságos szerelem.

Egy percz — világokat
 Megrázó kurta percz,
 Mely hosszú terveket
 Egyszerre porba versz !

Egy percz! — a lány szeme
 Szemembe villana,
 S ropogva mind kilencz
 Oltár leszakada.

Boszongva szálltak el
 Az ég leányai,
 S együtt a hőleseség
 Szent foliántjai.

Szentségtörő leány!
 A kár határtalan;
 Add kebled oltárul —
 S százszor térítve van.

IVÁSNÁL.

Éljen a bor, éljen a lány,
 Ki reánk áldotta,
 S bor tüzét a lányi tüsszel
 Lángra gyúlasztotta.

Van borunk, bár nem terem bort
 Szép hazánk Háromszék;
 De megiszszuk szép szerevel,
 Mit terem Marosszék.

Rajta földi! hosszú kancsónk
 Nehogy rád ijeszsen,
 Nem puska, hogy érte székely
 Pusztíába veszsen.

Hajtsd ki kancsód mély hajtással,
 És hallgass utána,
 Vagy susogva mondd bár: éljen
 Székely szabadsága!

S most magasan hajtsunk üdvet
Minden szép leánynak,
S még magasban Magyarország
Minden hű fiának.

A CSILLAGOKHOZ.

Miért mosolygotok,
 Kis csillagok,
 Örömtül arcotok
 Miért ragyog?

Tán, mert eltűne a
 Nap töledek,
 Kit felve, játszani
 Nem mertetek?

Vagy földről egy alak
 Mosolyga fel,
 Kit égbe csillagúl
 Kivántok el?

Ő az, kin édeleg
 Fényajkatok,
 Emmim szűz arczira
 Gyúl csókotok!

Gyűljon hő csókotok
Emmimre bár;
Szerelmet lelkesít
Az estsugár.

De földi csókolót
Eltiltsatok,
Szeliden lángoló,
Kis csillagok!

VÁGY.

A szellő hűsen felsusog
 Kertem virágain
 És lengve, a napnak tüzét
 Enyhíti csókjain.

Hő tűz forralja keblemet,
 Az enyhét csak lesem;
 Csókoddal hajh repulsz-e már
 Enyhíteni, kedvesem?

BENKŐ SÍRJÁNÁL KÖZÉP-AJTÁN.

Elnyugvék Benkő ; könyüt ejt síjára füvecske ;
Veszni hagyott árvát nincs ki ápolja, fűvész.

A MAGYAR VITÉZ.

A magyar úr anya-szülte vitéz : mire néki gyakorlás ?
Lángésznek törvényt, regula, szabni ne merj!

EMMA.

Emmának szive nagy : soha nem veszt rajta Cupido,
S im nyila végnélkül zúg örömébe reá.

ÉJI NAPOK.

Hogy napok éghetnek közepette borulatos éjnek,
Elhiszi, a ki hajad- s tűzszeleidre tekint.

MÚZSA.

Téged alig csókolt a szép' Múzsája, magyar nép!
 Torzomborz bajusod, lány szelid ajka kerül.

Délponton süt a népekül a nap: magyar ébredj!
 Vár terített asztal, készen a déli ebéd.

SOK KINCS.

Bérczeiden kincs, téreiden kincs, mélyeiden kincs!
 Kincses hazám, benned mennyi talentom hever!

SZÓTALAN.

Jámbore lány, nem szólna világért, hejh te jövő férj!
 Nyelvinek hozzád sok szólni valója marad.

CSÍPKEBOKOR, GALAGONYA . . .

Csipkebokor, galagonya,
Nincs szép leány a faluba' ;
Volnék virág, ki nem kelnék :
Szép kebleu nem pihenhetnék.

Feketébb itt a sötétség,
Csak pislog a csillagos ég,
Azért pislog tán a fénye,
Nem kacsinthat szép szemekbe.

Megátkozom a helységit !
Miért nincs egy szép leány itt ;
De tán meg is van átkozva,
Azért nincsen szép leánya.

Hű paripám, nó csak elő !
Neked se' kell e legelő ;
Tán jobb falu fekszik amott,
Lesz szép leány, lesz abrak ott.

VAJ KI BÜSZKE EZ A LEGÉNY . . .

Vaj ki büszke ez a legény!
 Magas kalap van a fején,
 Azt is amugy félre tette,
 Zekéjét fél vállra vette.

Szép barnaszeg legény, igaz,
 Igen fenn lát, nagy hiba az;
 Csak zsendelyes házba járós,
 Szeretője mind vigánós.

Már biz annyi, ha mind az is,
 Lehet tőlem papucsos is;
 Az én Gyurkám nem szeret mást,
 Csak magamszerű rokojást.

ÁLMOS.

Árpádot nagyapánk Álmos nemzette : reméljük !
 Árpád nemzete kél álmos időszak után.

NEMESÜLÉS.

A mének s birkák szépen nemesülnek hazánkban :
 Egy lépcsőt iramodj' még nemesülni nemes !

LAKAT.

Szív sokat érez, az ész gondol, megmozdul a nyelv is ;
 Ámde az ajkakon áll nagy lakatúl a világ.

SZEREP.

Színpad a föld ; sok nép játszik : te is ékesen ott állsz,
 Bús játékid után, néma szerepbe' magyar !

B. JÓSIKA MIKLÓSHOZ.

Sok rege szendergett köveinkbe' : te bűvös erővel
Mózesként megütéd — s omlik az édes ital.

Ö
Szájadban csak a hont forgattad mindig; a hon már
Inyedhez ragadt, szállani szívébe se' tud.

A VILLÁM.

Dördül az ég, tisztítva röpül villáma körösleg:
Földünk' zsarnokit is mért nem emészi tüze?
Dördül a nép: büntetni boszús villáminak hagyta
Földünk zsarnokait célul a népek ura.

A KETTŐ ÉS HARMADIK.

Ábránd, egy temérdek óriási nő,
 Hegytetőn üle;
 Elme, egy kis törpe, vig neveltető,
 Tréfázott vele.
 Oldalvást
 Az Ész állt,
 Egy szabályszerű alak,
 S nézte, mint mulattanak.

Ábránd, félig ülve, néz egekbe fel,
 Kap egy csillagot,
 S rázza, hogy szikrája záporként lep el
 Nagy világokat.
 Mint villám
 Pattanván,
 Elme a fényt kergeti
 S vele kis zsebét tömi.

A távolban elvonuló felleget
 Ábránd öleli,
 S vállain, miként egy biboros lepelt,
 Elterjengeti ;
 Törpe benn
 A lesen,
 Ha kifoszlik egy redő,
 Dévajul kacsint elő.

Ábránd ajkain dörögni kezd a szó ;
 Elme csendeleg :
 Szűn az óriás, legott a kis bohó
 Zsong, füttyöl, cseveg.
 Erre Ész
 Unva néz,
 Megy s mond : ezt nem értem én :
 Ez csupán egy költemény.

(Rückert után, németből.)

A RENDŐR.

Megy a rendőrhöz a jó Ész,
 Poroszlót kér adatni,
 Hogy türtök törpét s óriást
 Közöttünk kóborolni?
 Nincs városunkba bár
 Miattok semmi kár,
 De mindegy az mégis nekem ;
 Őket se hogy sem türhetem.

Indul az Ész a hajduval
 S egy asztalos a czéhből,
 Szebb alakot gyalulni a
 Két szörnyeteg testéből.
 «Ha lakni tetszik itt
 Törvényeink szerint,
 Te törpe hát nagyobbra nyulj,
 S te óriás, összebb nyomulj!!

Terül a pad, szegény bohó
 Törpét reá kinyujtják,
 Hiába küzd az óriás,
 Öt is melléje sujtják.
 Szenvedni kénytelen,
 A hajdú szüntelen . . .
 Kötözve már ott fekszenek
 S rajtok javítani kezdenek.

A törpe akkorára nyúl,
 Hogy pókká vékonyúla,
 Az órjás úgy összébb nyomúl
 Mig lelke is megfűla.
 Gyalul, metsz a művész,
 Miglen munkája kész,
 S az Ész elvégre látja már,
 Hogy boldogul, kimult a pár.

«A próba lám, nehézke volt,
 Nem birja el mindenki,
 Már hála Isten, nyughatunk,
 Nem háborít meg senki.
 El innen már velek,
 Sírban pihenjenek!
 Kívánok ritka pár reád
 Hosszú, hosszú jó éjtszakát.»

ÉDEN IFJA.

«Boldog én a titkos éj' ölében,
 Szent homálynak rajtam fátyola;
 Mignem a lét kínos érzetében
 Hamviból e szív fellángola.

Álmod alvám, boldog istenálmod.
 Éde most lobogja lelkem át;
 De lobogta szivgyönyört nem adhat,
 Sírom vissza nyugtom angyalát.

Nap kel és tűn, ég pirúl hasadtán,
 És utána biborest ragyog;
 Zeng ezer dal a tavasz viradtán;
 Isten földén bús csak én vagyok.

Száll virágot harmat és föléled:
 Nálam mért ő százszor boldogabb?
 Kis madárnak mért e kéjes élet,
 Ha párjától ajka csókot kap?» —

Igy panaszla búja nagy voltában
 Boldog Éden első magzata,
 És ledüle myrtus árnyékában,
 S illatos gyepen elszűnyada.

Alvék : nyugtalan volt álmodása,
 Nem mosolygók elmeképei,
 Folyt sebesen szíve dobbanása,
 Föl-fölgtek kínérzelmei.

Látá Isten, mint nyomorga míve,
 És megszaná a nem-boldogot;
 Hő kebléről meg az útja szíve
 Nem érzett szerelmi lángokat.

Egy virágot ennek oldalánál
 Szent tüzevel Isten illete;
 Szép leánynya serdül a virágszál,
 S az alvóra bájszemet vete.

S már nyugalmas a bús álmodása,
 Már mosolygók elmeképei,
 Édesen foly szíve dobbanása,
 Szebb valóra nyílnak szemei.

S már öröme kél a nap szemének,
 Már öröme hűny az esti fény,
 Boldogságot zeng a berki ének
 Ifjunak, szép hölgye kebelén.

CSERKESZ DAL.

Szebbnél szebb lány hazámban van elég,
Sötétben csillagként ragyog szemök,
Szerelmök édes, irigylendő sors!
Ám a szabadság még is édesebb.
Arany s ezüstön sok hölgyet vehetsz,
De szép, derék ló minden árt halad,
Repül a pusztán, mint a forgó szél,
Nincs benne fortély, semmi változás.

(Németből.)

A SZÁMÜZÖTT.

Illesd, oh lányka, hárfád hurjait,
 Adj hangot e szív fojtott érzetének,
 Szelided angyalajkidon az ének
 Enyhíti tán e kínok árjait.

Bájold elő honom szebb napjait,
 Szabad korát a hősök nemzetének,
 Midőn lobogva zászlóink kelének;
 Add vissza lelkem ifjú álmait.

Leány te sírsz? remegnek könnyeid,
 S gyöngyökben ül a bánat istenülve;
 Szebb honba lengnek zengeményeid.

Múlt és jelenbe lényem elmerülve,
 Angyal ne sírj, kiméld a hontalant;
 E kín- s gyönyörbe szívem elhaland.

A PUSZTAI VIRÁG.

Pusztán, magányba' nyiló szép növény!

Csermely nem öntöz téged hűsivel;
Mégis foly illatod, s hol jövevény

Remegve lépdél, hő nem éget el;
Táplál az ég, fény-, harmat- és legével,
Te áldozol kis élted kellemével.

Idvezled a kelő pirt edesen,

Kitárva fényinek bájkebeled;
Arczod' kecsét, bár nem lát semmi szem,
Naphunytig uj kecsékkel növeled;
Ha csillag kél, fejed szépen lehajtod,
S szeliden várva, gyöngyeit sohajtod.

Tudod, szegény virágszál, egyedül

Nem csak te adsz a légnek illatot;
Mert néha látsz körödbe messzirül
Lebegni fűszeresbb fuvallatot.

Susogva szebb vidékek bájjövéről,
Örök tavaszvirányok életéről.

Barátom képe vagy te, kis növény!

Ki szütlenek között magányban áll,
De tudja, távol él még érző lény,

S profétaként reménye messze száll,
Midőn tavaszszá zöldül az ígélet,
S a puszta táj is rózsaként föléléd.

KÉT SZÉLSŐ.

A föld rózsalepel, gyönyör-éden, egekbe varázsló
 Heszperi kert! ifju képzete forrva kiált.
 Tüske-sövény földünk, bú völgye, pokolnak ereszsze!
 Így a vén. Annak vére sok, ennek apad.

Lásd oh világ! tanítás diadalmát; ime Silenus
 Kis Liberjéből már a bor istene lett.

A KEGYES.

Csendes szívü Lidim, mint hűs árnyéka bokornak,
 Fáradt léleknek kéjtele nyugtot ajánl.

ERÉNY.

Túrni erény, zúgás nélkül, mikor ostoroz Isten
 Embertől rosszat túrni pirúl az erős.

SZENTESI.

Angyallá változni időnek előtte törekvék
 Szentesi s emberré lenni se' tudva meghalt.

EGY PHILOSOPH.

Virasztási miatt símlék náthába' Minerva ;
 S böles phlegmájából Huzamos ur születék.

Emberiség, te hazák nagy tengere! mint Duna büszkén
 Ime mozong honom is: szent kebledbe fogadd.

A LEGSZEBB.

Szép, lánykám dala, szebb gyöngéd rubinajka beszéde,
 Legszebb a szerelem lágy susogása nekem.

AZ Ó ÉS UJ HON.

«Mért busongasz ősz apóka!
 Mért szemed tűzülve?
 Ellen az tán, kit fenyitni
 A hőskar szegülve?»

Vándor! én Hon, rég hatalmas,
 Szültem lángoló fajt;
 Korcs váltá a lángolót föl,
 S ős lakomból elhajt.

«Ősz, csalódot, s korcsok volnánk?
 Sértesz e panaszszal;
 Honfi keble gyúl ma szépért,
 S csak honáért él hal.»

Más faj éle hajdonában,
 Vérözönt az önte,
 S ékes nyelve hosszú szókkal
 Diszesen köszönte.

«S az tüzel föl, ősz apóka,
Csöndöd háboritva,
Mért alázva régi nyelvünk,
Módosan apritva?»

E riaszt föl álmaimból,
Költők! szálljon átok,
Hosszú szálit ősz hajamnak
Ah! ti rángatjátok.

«Sok baj érte hajdan a hont,
Födve néha porba,
Bojtorjánt kitepni szükség,
Mely ült hajfodorba.»

A mit Isten egybe fűze,
Ember-ujj ne sértse,
Szólj magyar, szép hosszúsággal,
Hogy minden megértse.

«Álnok ősz te, Hont hazudva,
Miért hozsz ámulatba?
A Hon ifjan s láng-nevelve
Ég a honfiakba'.

Új tavasznak fénytüzére
Régi mag kiserdül,
Hon szeliden adja keblét
Új tavaszló kertül.

VISSZALÉPÉS.

Vágytam egykor és remegtem
 A szív édes harciban,
 Szóltam nyögve köny s mosolyban,
 A mi nyelvnek tiltva van.
 Vége már e gyöngynapoknak!
 Eltilták a végzetek;
 S bár alig nyarom huszonnégy, —
 Én többé nem szeretek.

Lány, szememre köd vonúla
 Hítl velőm és dermedek,
 Ej napom, halvák virágim;
 Én többé nem szeretek.

Nem beszélek fellegekről,
 Feledem a lányokat,
 Zaj és nesz a boldogságom,
 Keresek víg társakat;

Most magányban, hegyen, völgyön
 Szanaszét nem csörtetek,
 Két mázsát s felet nyomok most; —
 Én többé nem szeretek.

Nem kacsintok ablakokba,
 Nem fakad szűm nyögve ki,
 Az érzelgés most halálom,
 Nem tudok fillenteni;
 Bezzeg térdem sem hajlékony,
 Tagjaim mind merevek,
 Nem fülelek most parancsra; —
 Én többé nem szeretek.

Istenadta nap nem mulik,
 Hogy ne lőjek most bakot.
 Lányban látok agg menyecskét,
 A mosolyban ránczokat;
 Dőre szót nem hallhatok most,
 Bár legszebb ajak cseveg,
 Hogy nagy orrom — nem törődöm, —
 Én többé nem szeretek.

A Pegazus szárnyas állat, —
 Jobb most ülnöm egy gebén,
 Czifra képet a poéta,
 Nyulsüdőt vadászok én;

Ön kegyeddél megtanultam
 Szólni kit nem tégetek,
 S a kék szín kiállhatatlan ;
 Én többé nem szeretek.

Ovidomba tartalom nincs,
 Vitéz Mihályt nevetem,
 Himfy helyett Fehér Györggyel
 Kedvesen bölcselekedem.
 Hogyan írják és olvassák
 Shakespeare-t : rá sem ügyelek ;
 Zsebkönyvim mind tűzbe hánytam ; —
 Én többé nem szeretek.

Többé méreg- és kötélre
 Kába gondoljon, nem én ;
 Délebédet nekem a lég,
 S vacsorát nem ád remény.
 Jó a habzó friss tehéntej,
 Igen is jó, míg meleg :
 Jobb nekem most pint borocskám ; —
 Én többé nem szeretek.

Mig dall Eszti szivet ölvé,
 Kónél siketebb vagyok ;
 Mig Etelka zongoráján
 Játszik, el-elszunnyadok,

S mig Ilonka tánczra vágyik,
 Esküszöm : nem lejthetek ;
 Hőn, a láb-kimarjulásig,
 Én többé nem szeretek.

Státusokkal van most dolgom,
 Törvénytestet forgatok,
 Mént és birkát nemesítek,
 Actiákra gondolok !
 S ez az élet! holt virányin
 Egy zöld ágat nem szedek,
 Múmiázva boldogságom ; —
 Én többé nem szeretek.

Légyek én bár, a mi mások,
 Szalon békés embere ;
 Népkegyencz a szónokszéken,
 Párt bolondja vagy feje ;
 Fénypolczon vagy eke mellett,
 Bárhol járok és kelek,
 Törve már a szívem, lantom ; —
 Én többé nem szeretek.

Lány, szememre köd vonúla,
 Hüil velőm és dermedek,
 Éj napom, halvák virágim,
 Én többé nem szeretek.

AZ ÉN SÍROM.

Mint egy csillag az égen,
 S egy virág a zöld réten
 Lelkem elvesz bennetek,
 Falumbeli kék szemek.

Ha könnyezed sorsomat,
 S vágyod látni síromat,
 Ne keresd, oh jó barát,
 A halottak országát!

Közel egy picziny szájhoz,
 S egy pár rózsaszárczához,
 Barna szemfödél alatt,
 Megtalálod siromat.

De fogadd jó tanácsom,
 Kerüld e sírt barátom,
 Ne pillants igen közel —
 Téged is magába nyel.

ÁLMODÁS.

Álmodám : menny és föld
 Mind enyém vala,
 Fényözönben, habmezőn
 Szállék tétova, —
 Álmodám, de kéjtelen ;
 Nem volt egy lú szív velem.

Álmodám : mi-kéj s öröm,
 Illat s zengemény
 Angyaloknak élvezet ad,
 Mind élveztem én, —
 És az üdvet nem lelém ;
 Egy kebel nem vert felém.

Álmodám : szegény falun
 Munka, baj között
 Izzó porfiú valék,
 Rongyban öltözött,
 S vadgalambként boldog én
 A szerelem hév ölén.

KAZINCZY SÍRJÁNÁL.

Kő nem jegyzi Kazinczy porát : egy morzsa fővénykét
Tegyen rá kinek élt : szirtmagas oszlopa lesz.

HAZÁM.

Sok vagy, oh szép hazá, sok voltál mindenha, csak egy nem
Lenni akarsz minden? Légy valahára egyes.

ZEUS ÉS HERCULES.

Istenerőt nem szent nektárom nedviből ittál,
Istenerőd vívá néked az égi italt.

(Schillerből.)

ILIÁSZ.

Bár tépdeljed Homér koszorúit, ez isteni műnek,
Bár ujjon vetegessed atyáit!
Anyja csak egy, és arcvonalmi ez édesanyának,
Szent természet, örökre tieid!

(Schillerből.)

ISTEN.

Lelkem, feledd kissé világi gondjaid!
 Tedd félre életed nyomasztó bajait.
 Itt hagylak testi rész, zarándok utadon,
 Mig szellemem dicsőbb világi tájra von,
 S kiszállva túl e föld homályos csillagán,
 Nyugpontot kémlelek jobb haza fénylakán.
 Korláti közt fogoly lelken szorultan ül
 S röpülni végtelen ország felé feszül.

Mint egy csöpp harmatot tenger magába nyel,
 Az ész a végtelen üregbe így vesz el;
 Ő, mint a tér s örök létnek királya, bár
 Időn s világokon mérő szemekkel jár —
 Chaosba száll — a lét beltitkait lesi,
 Láthatlan Istenét nyomozva keresi;
 De nincs az érzeményt rajzolni földi szín,
 Megszégyenyül a nyelv hiányos szavain;
 A lélek szólni kész, de nem talál szavat,
 Eszméinek a nyelv erőtlen árnyat ad,

Embernek két külön nyelvet s ígét adott
 Az ég, egyik tagolt hangokba szaggatott ;
 Szűk ez, csak emberek közt megtanulható ;
 E földi száműzet korához szabható ;
 Kisér a változó sors s égövek szerént,
 Virágzik és kihal a kor folyásaként.
 A másik bőv, magas, örök és végtelen,
 Beszéli, mint anya-nyelvét az értelem ;
 Nem száznak hangja ez, a légben elhaló,
 Hazája benn a szív, s csak szívnek lángoló.
 E titkos hangokon a lélek ért s beszél,
 S őrszemmel áll benn a szív érzeményinél ;
 Az égő buzdulat csendes tűzébe lát,
 Éldelve kéjeit s elrejtett bánatát ;
 Magasba jámborok imája rajta kél,
 Ily hangon itt alant csak szerető beszél.

E tiszta tájakat miglen beszárnyalom ;
 Csapongó vágyaim vezesd, oh buzgalom !
 Útam homályain te légy szövétnekem,
 Ragyogj, hol a hideg ész nem ragyog nekem ;
 Lángszárnyakon jövel, ködöm deríteni,
 Vezérem, oh jövel, keblem csak téged hi !
 Megválva tér s idő keskeny határitúl ;
 Szállunk az árnyakon haladva messze túl.
 Midőn majd az Igaz színéhez, eljutunk,
 Szemlélve bájait s rendét elámulunk.

Istenség — ez örök egyetlen csillag az,
 Kit égi tronusán nem ér időszakasz ;
 Él — benne mindenek — tömérdek ür s idő
 Fölséges lényiből buzogva áll elő.
 Örökiség kora — mérhetlenségben ül
 Arczája e világ s nap szolgál köntösül ;
 A roppant egyetem erős kezében él,
 Szavára számtalan lények csirája kél,
 Miként egy untalan hullámzó folyamat,
 Megtér a végbe, mely mindenek elvet ad.
 E szép s dicső világ, mint ő határtalan,
 Hozzá siet, kitől valója fénye van.
 A zürnek int, legott rend és alakja lesz,
 Létezve létet ad, teremti akarva s tesz,
 'Törvényt örök maga természetébe' bir,
 Mely annyi millió dolgoknak útat ir :
 Mit ő jó kedviben akar s parancsol, az
 Mértékes és szilárd, méltányos és igaz ;
 Minden valók felett nagy bölcsen örködik,
 A zür homálytól fogvást a lélekig ;
 Erő, dics, ifjuság, ész, elme, szeretet
 Fogyhatlan, az igaz forrásiból ered.
 Ezernyi drága jók kezéből ömlenek,
 Szavára semmiből támadnak istenek.
 Ez istenek — szava megannyi gyermeki —
 Útját az Úr örök távolba mérte ki ;
 Természetök szerint hozzá közelgnek ök,
 Magának ő elég — czél nekik s mindenök.

Ő az, kit Abrahám szolgál s imád vala —
 Kihez Pithagoras magányban lángola —
 Ő az, kinek Socrát imádta lényegét,
 Tanítva mint korok s népeknek Istenét;
 Mintegy homályoson világló tükrön át
 Szemlélte Pláton is az örök fény Urát;
 Halandó szemnek őt mutatja józan ész,
 Őt várja az igaz, szegény reája néz.
 Jézus világnak ez Istent fedezte fel,
 Kit annyi nép egyéb alakban istenel,
 Kit a ravasz vakok s kábák elébe szab
 Ön kényekint, s kiált együgyűknek a pap.
 Mindentudó, igaz, egyetlen egy Úr ő;
 Föld látja műveit — csak memyben érthető —

Boldog, ki tudja őt — inkább ki szereti,
 S ha földi terheit tört lelke szenvedni,
 Magányban pislogó lámpája fényinél,
 Szárnyán nem ingatag hitnek, magasra kél,
 S lángolva kebliben az égi tiszta fény,
 A szent előtt buzog mint illatos tömény.
 Azonban kit szelid érzése lelkesít,
 Elébb kinyernie szükség az ég kegyit;
 Gyuladjanak magas lángokba szárnyai;
 Vágy s szeretet a szív evezőtollai.
 Miért nem engedett születni végzetem,
 Midőn e föld színén még ifju volt nemem?

Istenhez oly közel szentség- s korára nézt,
 Előtte járt, szivén nem érte bűnfekélyt.
 Miért nem láthatám, föld! első reggeled?
 Miért nem hallhatám legelső gyermeked?
 Úr Isten akkoron gyakorta jára szét
 Rajtad s egész világ zengette nagy nevét:
 Első tüzeben a természet ifian
 Vallá az Alkotót minden vonásiban;
 E név — idők után borulva köd alá —
 Öt akkoron nagyobb betükben lángolá.
 Csak néked áldozott Isten! az ember-nem;
 «Atyám» kiálta; — Te — «Hallom jó gyermekem!»
 Többször tanítani hozzá ereszkedél,
 Többször vezérlem melléje lejövel,
 Midőn te hajdonán testben nyilatkozál,
 Sinár vidékein s Mamrenak árnyinál,
 A Sinain, s tüzes bokorban Horeben
 Midőn szived könyör fogá el népeden;
 Nemünknek ez elő-szülötti táborát
 Pusztákon ápolád te negyven éven át,
 Az égi szent ígét közlelről hallhaták
 S minden nyomon dicső csodáid üdülhaták;
 S ha rólad tévedő néped feledkezék,
 Jobb útra térítő szent angyal érkezék;
 De mint forrásitól eltávozó patak,
 Idők folyásival romlott ez első szak,
 A fényadó napon kezdett vonulni el
 A bekövetkező éj barna leplivel;

Igéd elhallgatott; s mit irt saját kezéd,
 Törvényedről korunk már elfeledkezett.
 Év mulik év után, csökkenni kezd a hit;
 A kétség ellened támasztja fellegit.

Igen, ma tégedet, Isten, korunk feled,
 Nem látja műviden ragyogni szent neved!
 Ha hozzád jutni a jámbornak ég szive,
 A multak árnyiban kell téged néznie.
 Roppant világiban Istent fel nem leled,
 Ha templomokban őt ember nem keresed;
 Az égnek hasztalan hágod meg bérceit,
 S járod be millió világok mezeit;
 Nem látsz ragyogni te egy alkotó kezét,
 Istent csodáiban többé nem kérdezed;
 Mint hajdan, a napok ma is keringenek,
 S ki tudja rendszerök mikor mozdúla meg?
 Ki mondja meg mikor bolygó tekénk felett
 Dicső szövétnekünk kezdetben megjelent?
 Nemünk nem látta őt első tavaszkorán,
 Zsengéje túlhalad minden szakok során.
 Embernek hasztalan ma már beszéllenéd,
 Idők vizsályi közt: im itt van Istened;
 Királyi székeket hiába dönt a rom,
 Vagy más parancs alá kerül a hatalom:
 Megszokva már a sors viszongó folyamát,
 Eszébe nem veszi magasb erő nyomát;

A kor csapásitól gyakorta szenvedett
 Érzéke megbutult s álomba sülyedett.
 Oh jöjj s teremts megint, világok Istene!
 Hadd hallja szózatod a zúrnek éjjele:
 Ültesd a semmibe új létnek magvait,
 Támaszd új tenger, föld és ég alakjait.
 Az elme rest, hanyag, megtompult érzetünk,
 Új tünetek s csudák által felébredünk.
 Már nem beszél az ég, rontsd össze boltjait,
 Löveld szemünk elé más nap sugarait;
 De mielőtt napunk tán szünnék fényleni
 S élesztő tűzhevét földünkre hinteni,
 Homályba száll az esz erkölcsi rendszere,
 S keblünkben buzgani megszűn a szív ere.
 S ha majd az égi tűz a végnapon kihűl,
 És e nagy mindenség örök chaosba dül,
 Földünk is elmulik esikorgva akkoron,
 S e szó fog hangzani szünetlen a romon:
 Én egyedül vagyok — s ez égi végzetem:
 Eltűnt a hit, tehát eltűnt az ember-nem.

(Lamartine után, francziából.)

SAJÓ.

Föltünsz lelkem elé, magyarok sírhalma Sajónál,
 Rakva tatár dühtől, s kéred a honfi könyét.
 Hajh, de utóbb vérszázadokon búsongva fel eddig,
 Elfolytak könyeim a hazá sorsa felett.

KORA NYÍLÁS.

Nincs már tél! te korán hitted violácska; merészlél
 Nyílani s a tél hervaszt. Képed az, ifju barát!

AZ EVEZŐ.

«Hol Weselényi?» busan kérdök, az öreg Duna morgá:
 «Érzem a Neptun-kart: itt Weselényi evez.»

ZRINYI.

Zrinyi, törém hajdanta török nyugat elleni árját;
Most a Dunát töröm én, a kelet elleni árt.

ZSELLÉR SÍRFÁJÁN.

Úrtól más úrhoz mindig költöztem; Úristen
Lett már földesuram, nyugszik az Úrba' porom.

ÁLMOK.

Árva dalos siratja sok álmát rózsakorának.
Szánlak: mért alvól oly sokat árva dalos!

A BOKRÉTA.

Bokrétád viseltem már,
 Tudom, ki vagy, csapodár,
 Száradjon el virágod ;
 Nem kell semmi jószágod.

Hét falunak hány ifja,
 Szálasa és apraja,
 Bokrétádat viseli
 S az egy Anist öleli.

Hadd legyen hadd, nem bánom,
 Virágod sok, leányom,
 Ezer pillangó szállja,
 Nem kell a bokrétája.

Tudok én egy kertecskét,
 Kertecskében szúzecskét,
 Szúzecskétől e kalap
 Bokrétás lesz vasárnap.

A SOHAJ.

Lassabban te dévaj szellő!
 Még nincs készen a sohaj;
 Töröm, rontom a szivemet,
 Nyögni még egy perczig hagyj.

Átkozott baj a költőnek,
 Ki már annyit nyögdele,
 Hogy a czifra sohajokkal,
 Csordultig legyen tele.

Terhelém már sok ezerszer
 Lány terhемmel szárnyaid;
 Tört szivemnek édes írúl
 Lány sohaja nincs még itt.

Egy könyücske az üdvezlett
 Tájról nem gördüle még,
 Nem nyögött még Ilkám vissza,
 Nem felelt a messzeség.

De im kész már, mint a többi,
 Sovány, sápadt, halovány,
 És te szellő, ki meghíztál
 Már a költők sohaján —

Vidd el kékült ajkaimról
 A leány köszivéhez,
 Mondd el jobban, mint én tudnám,
 Szívem érte mint vérez.

S ha nem lágyul sohajomra
 Ilka, az irgalmatlan:
 Akkor szellő, Isten bozzád!
 Nem fárasztlak hasztalan.

Fűnek, fának elpanaszlom
 Szörnyű kínom naponta,
 S éjeken a holdvilágnak —
 Hogy egy lány megboszanta.

EGY RÓZSATŐHÖZ.

Nyilj ki, nyilj ki rózsatő,
Ömledezzen illatod,
Már ne várj több harmatot,
Hullt rád elég eső.

Mert a lányért bú között,
A kinek hódolni kell,
Könnyek sűrű csöppivel
Szűm eléggé öntözött.

A KÖNNYEK.

Ha szív dobog benned, piros lány!
 Essék meg a hű tenger búján;
 Mint parti kis virág aszályban,
 Od' égek a szívbéli lángban.

Ne légy napom — napként sütöttél,
 Kevély tüzeddel elgyötröttél;
 Fűnek hús alkony harmatot hágy:
 Szelid kegyedre lelkem is vágy.

Nézz rám szemed kék csillagával,
 Ég-arczod üdvös irgalmával,
 Ha tán szemedbe kél reményem,
 Ködömbé' lesz egy szikrafényem.

Lám csillog a fény már könnyedben;
 Él az érzés bát köszívedben;
 Vagy tán csalódom, és szemednek
 Tükrében enkönyyim remegnek.

POËTA.

Prometh míve körül bámulva az istenek álltak ;
 Tetszett a művész izlete rajta nekik.
 Ámde nagy ür terjed, mond Zeus, még köztes közöt-
 Inte szemöldivel a tűzbe s poëta leve. [tünk ;

Légyen szikla szíved lánykám ; de szerelmi galambnak,
 Beune piczin fészket hagyj alakítani nyilást.

DENTUMOGER.

Jött a vizár, tenger dandárját hozva töröknek,
 Várost rontandó jégkosok' ezreivel.
 Dentumoger kifeszült mellével elébe kiállott ;
 Ó-magyar állásban fogva föl a vadl ütést.
 Dült az erő, dült a nagyság, mi sem álla ; de állott
 Dentumoger, népet védeni bástya gyanánt.

LERONTOTT VÁRFAL.

Ellenség! tüzeit nevetéd s viharát az időnek :
Szikra műveltségünk lágy szele, várfal! emészt.

IFJU NAPOLEON.

Félisten' fia! téged a sors elirigyle világtól,
Mond : egy Napoleon már a világnak elég.

PÓRFIU.

Édes uram! lovaidd s birkádd nemesítéd : okos vagy ;
Pórfiut engem hát léssz nemesíteni kegyes ?

A MIÓTA SZERETEK . . .

A mióta szeretek,
Mind dudolok, nevetek,
Fütyölök is közibe
S lábam ugrik kedvibe.

S ha látom a babámat,
Ő is zengi nótámat,
Jó kedvem nem bírhatom,
Babámat átkarolom.

Valamihez kezem fog,
Mint a villám haladok,
Egy legény is velem ma
Vesdit * nem dolgozhatna.

Szerelemtől vagyok én
Ilyen jó dolgu legény,
S azt én soha se' tudám
Mig Erzsikét nem látám.

* Vesdi — verseny, székely szó.

Mondd meg Erzsi, szeretsz-e,
Mint most, szeretsz örökké?
Mert ha nem, oda vagyok,
Szörnyű halált meghalok.

AZ ÁRVA.

(ALLEGORIA.)

Gyöngé kis gyermek, viharos nagy éjben,
Édes anyjának kiszakadt öléből,
S árvaként bolygott, valamerre kétes
Csillagi vonták.

Megjelent fényes kapuin a reggel;
Vér pirult égő nyomain, nem harmat;
Csak muló fényvel deríté a gyermek'
Arczát az alkony.

Rémesen zúgott a vadon patakja,
Enyhítő szendert nem adott az árnyék,
Könnyek árnyában nevelé kalászit
Titkon a róna.

Mult az év: lágyult az utak göröngye;
Édesebb hangon feleselt az echó;
A vető békén nyugodott tövében
Buzakepéknek.

Mult az év: szárnyát szelid ég' fuvalma
 Lengeté; hűsön susogott a csermely,
 Nem mosá többé köny a szenvedőnek
 Bánatos arczát.

Bujdosó gyermek! közelits anyádhoz;
 Zárd az indulót, anya! hő kebelbe,
 Csókitok napját magyar ünnepelje
 Szent hevülettel.

ZengjeteK szirtek, riadozz hegy, erdő,
 ZugjateK völgyek dagadó folyókkal,
 S minden érző szív veleteK dobogja:
 Egy a magyar hon!

KIS LEÁNY.

Beh szégyellős a kis leány,
 Kis legényre gondol talán,
 S kipirult az orezája,
 Mint keblén a rózsája.

Nem hiszek a kis leánynak,
 Sem a néne asszonyiúnak,
 Nénike is elpirúl —
 S a nagy legényhez simúl.

Szemének tűz a kökényje,
 Égetős tán, ha felnézne;
 Jól tudja, hogy égetős,
 S a kis leány szégyellős.

Jobb, sajnálja a kis legényt,
 Megigézte már is szegényt,
 Hogy rá gondolt, vallja meg —
 S a betegje nem hal meg.

ÉDES ANYA.

Kis fészek ing a zöld galyon,
 Szellő fú játszilag,
 Hintáznak anyaszárny alatt
 Apró madárkák.

De zúdul a vész, ágakat
 Csapdózva föl s alá,
 S a gyöngé kis madárlakot
 Galyról leszaggatá.

Szegény madárkák sorsaként
 Mi vész jöhetne rád,
 Bölcsőben rengő kis fiam,
 Aggódik jó anyád!

ÉG AZ AVAR.

Ég az avar a tetőn,
 Gonosz legény tüzet tőn :
 Ég a leány ide benn,
 Égeti a szerelem.

Hogyha én azt tudhatnám,
 Nem érettem égsz, babám,
 Imitt foly az Olt vize
 Beugrom egy göbőbe.*

Gomolyog a füst elé,
 Úzi a szél dél felé :
 Ki babám a pest megől,
 Ne fuss a legény elől !

* Göbő = a folyó hirtelen mélysége, székely szó.

CSILLAGIM.

Elbívölt engem pár csillaga barna szemeknek ;
Ezrek közt e pár csillog azóta nekem.

A PÁRTA.

Pártáját hordozza fejen a lányka könyvedkén :
Kinos terhe alatt égve sohajt a leány.

A költői dühet tartám mindenha gyanusnak ;
Mert ha szegény költőt meglepi, könnyen oroz,
Mint ehezett tigris, dühiben állatra szökellik,
És gonosz éhvágygyal szivja ki vére javát.

VAS IDŐ.

Hajdan ! hová tüntél, oh drága regényes aranykor !
Olesó gözzel utast fojt a jelen vas idő.

KICSI ÉS SOK.

Nem szeretek kicsit, hogyha kicsiny; ha sok, a sokat únom;
Sok kicsi sokba' legyen és kicsiben kicsi sok.

AJTAI 'TORONY.

Föld sokszor remegett nyelvedtől, Ajta toronyja!
Ing a föld, nyílnak torkai: most te remegj!

BENKŐ SÍRJA KÖZEP-AJTÁN.

Benkő sírja előtt Ajtán vad tüske van örül,
S hálátlan honnak köszive rajta szobor.

A CSONKULT SZOBOR.

Mily szerelem, mi kecs ez rajtad Küprisz! de fejed nincs,
Állhatlan szived még diadalmasan áll.

KÖLCSEY A NÉPSZÓNOK.

Hamvad a bonfikebel, szemein a bú könye meghült
 S mely ihletve magyart véd vala, porlik a kar.
 Kölcsey halva, de él most is kebelében a mély bú,
 S a könyü, mely szemeden oh haza, vérzik, övé.

IFJU SZAKÁLLASINK.

A magyar ifju szakállat éreszt ma; szakállas elődi
 Nagyra verő szívét hozd neki vissza szakáll!

A MAI HŐS NEVEK.

Érzi korunk, mit szül, nem erős: nagy névre keresztel
 S ó-magyaros névben élnek a bátor apák.

KAKUKDAL.

Esküszünk rád, szent szabadság!
 Tisztán föllobogva,
 Hogy honunkért él-bal szívünk
 Ifjason dobogva. —
 Kiterül majd egy szép háló,
 Fogva halként az esküszó,
 S nem mozczzannak a fiuk.
 Kukuk, kukuk!

Esküszünk rád, szép szerelem!
 Forró csokolással,
 Férjek és nők, lányok, ifjak
 Hű feláldozással. —
 Csattan egyet a kelepce,
 Fogva benn a hivek eske,
 Valamennyi félre buk'.
 Kukuk, kukuk!

Ekszünk az irgalomra,
Lelki bánkodással,
Megtérünk már bűneinkből
Szentség-fogadással.
Van idő, korán a bű,
Szól a testiség -- ucu!
S nyilik már a végső lyuk:
Kukuk, kukuk.

BEH VIGAN JÁR A KASZÁM . . .

Beh vigan jár a kaszám,
 Könnyen csuszik, mint egy szán ;
 Nagy a rend, babám terítsd,
 De kaszám' ne közelítsd.

Szénát gyűjt a kaláka,
 Közbe szól a muzsika;
 Ireg-forog a sok lánj,
 S kacsint a legény után.

Rekkenőt sűt a meleg,
 Rózsám ! hadd segítselek,
 A rendedbe beállok
 S veled szembe forgatok.

S mind közelebb, közelebb
 A forgatás hevesebb,
 Miglen a két villahegy
 Rend közepén összemegy.

Szárad a fű szertelen,
Adj egy záport, Istenem,
Mért szárad oly ízibe
A fű rózsám rendibe?

A RÓZSA ÉS A SÍR.

Mond rózsának a sír :
 Szép virág! az estpir
 Könyéből te mit mivelsz?

Rózsa sírnak így szól:
 Mit mivelsz te abból,
 Kit hideg torokba nyelsz?

Könnynék — oh sötét rom!
 Gyöngyiből sziv ajkom
 Mézet s ámbra-illatárt.

Én — a sír felel rá, —
 Égnek angyalává
 Szentelem, ki sírba szállt.

(Hugo Viktor után, francziából.)

ILLA BEREK . . .

Illa berek, nád a kert,
 Ide hagyom ezt a helyt,
 Öreg úr és gazd'asszony,
 Megöl itt az unalom.

Túl a mennyi viz vagyon,
 Túl a mennyi hegy vagyon,
 Addig járok és kelek,
 Leány gazd'asszonyt lelek.

Hol leány fazaka forr,
 Leánytól jó piros bor,
 Leány fog tarisnyálni,
 Ott az élet szolgálni.

Ostorom is lesz ám jó,
 Selyemből lesz a csapó,
 S mikor kedvem úgy hozza,
 Hasad tőle az utcza.

Ill a berek, nád a kert,
Itt hagyom én ezt a helyt,
Addig járok és kelek,
Leány gazd'asszonyt lelek.

ERDŐVIDÉK AZ ÉN HAZÁM . . .

Erdővidék az én hazám,
 Katonának szült az anyám,
 Zöld erdő zúgásán,
 Vadgalamb szólásán
 Nevelt fel jó apám.

Mihent zekés gyermek lettem,
 S a kabalát megülhettem,
 Mentem a szántóba,
 S apám háboruba
 A francziák ellen.

Nyilj mélyebben te barázda,
 Patakként foly könnyem árja,
 Apámat háború,
 Anyámat sok gond, bú
 Szegényt elragadta.

Holnap indul a legénység
Komondóba, semmi mentség,
Zöld erdő zúgását,
Vad galamb szólását
Majd meghallom esmég.

ERZSI HOZZÁM BEGYES VAGY ...

Erzsi hozzám begyes vagy,
 Hogy a zekém avatag,
 A csizmám nem kordovány,
 Taré' nem peng a sarkán.

Más buzáját csépelem,
 Más szőlőjét művelem,
 Szép ökreim sincsenek,
 Mint a szomszéd legénynek.

Lesz még szöllő s lány kenyér,
 Lesz vasas talpú szekér,
 Négy ökröm is leszen még,
 Ha megsegét a jó ég.

Szarvukat felvirágzom,
 Szekerembe úgy fogom,
 Mikor kapudnál hajtok,
 Szijostorral csattantok.

'Te rám ismersz kacsintva
Integetsz hozzád híva ;
De én szóba sem állok
Szemök ! Szilaj ! kiáltok.

NEM HITTEM ÉN . . .

Nem hittem én, de már hiszem,
 Hogy igéző a leányszem,
 Megigézett a kaján szem,
 Beteg már azóta szívem.

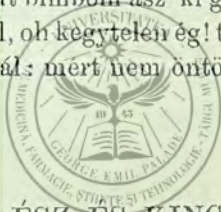
Nem hittem én, de már hiszem,
 Ajkon tiltott gyümölcs terem,
 Egyet róla szakasztottam
 S szabadságom eljátszottam.

Nem hittem én, de már hiszem,
 Gyilkos, rabló a fehérnem.
 A szívemet meggyilkolta,
 Békességem elrabolta.

Nem hittem én, de már hiszem,
 Hogy a leány vízre viszen,
 Vízre viszen, keserűre,
 Búkőnyeknek tengerére.

PANASZ.

Szép tavaszom zöldülé csiráival annyi reménynek ;
 Bimbaja kertemnek már kinyilóba virult.
 Jött az aszály ; égből többé nem hinteze harmat :
 Föl se fakadt bimbóm asz' ki gyümölcstelenül.
 Vagy nem adál, oh kegytelen ég! tavaszomba csirákat ;
 Vagy ha adál: miért nem öntöze harmatod is?

ÉSZ ÉS KINCS.

A mikor észts kincset külön oszt, ad népnek az Isten,
 Az veszedelmes kor! oh haza jót ne remélj.

A LEPE.

Rózsákkal születél, rózsákkal sírba tűnendő,
 Légi virágszálként ringat a játszi lebel.
 Hajnalban fakadó bimbócskán édeleg ajkad,
 Mennyei fény táplál s illatos ámbra-folyam ;
 Szép pora gyöngéded szárnyidnak hulladoz önként,
 Legkisebb fuvalom téged az égig emel : —
 Kis lepe ! léteddel rokon a szép érzetű lélek,
 Kit végetlen vágy földre szegülnie tilt ;
 Szebb haza lángjaitól gyúlongván keble kiszárnyal,
 És az *Igaz, Szép s Jó* fényözönébe merül.

(Francziából.)

A FIÚ.

Török vonúla át: gyász mindenütt s romok;
Ohio, a borsziget, kietlen sziklafok,
Kihalt a szép gyertyán-berek;

Nem bámul most magán a tenger tükriben
Vár- és hegyek' sora, s az alkony hűsiben
Vigadva lejtő lányserg.

Pusztán borong, de nem! egy kékszemű gyerek,
Egy szőke hellen-fi, sziklán ül s kesereg,
Lecsüggve búnehéz feje.

Egyetlen menedék, mi árnyat ad neki,
Egy csipkerózsató, melyet nem tépe ki
Az átdühögött vész szele.

Fiacskám! a hegyes kő szúrja lábaid —
Oh, mondsza meg, mivel szárazszam árjait
Égszin szemeid bús könnyinek?

Hogy gyötrő bánatod' sötét borúlatát
 Öröm sugározó villáma hassa át
 S játékid visszatérjenek:

Mi kell, jó gyermekem? mit adjak én neked?
 Hogy újra fölemeld szép szőke kis fejed,
 S vas nem gyalázta fodrai

Hajadnak téjfehér vállidra hulljanak,
 Melyek most arczodat takarva gyászlanak,
 Miként szomorúfűz lombjai?

Mi üzheti szived borongó fellegit?
 Kell egy szép lilium, kéklő mint szemeid,
 Mely Irán rétein virul?

Vagy tán a nagy tubafának gyümölcse kell,
 Melynek száz év alatt egy ló, szél reptivel
 Ki nem vágthatat árnyibúl?

Madárka kell talán tarkáló szárnyival,
 Mely mint a hoboa s még édesebben dall,
 S tisztábban mint czimbalmi szó?

Mi kell? virág, gyümölcs, madárka, bájdalu?
 Barátom, így felel a kékszemű fiú:
 Csak lőpor kell nekem s golyó! —

(Hugo Viktor után, francziából.)

BÁLVÁNYOSVÁR.

Századok és népek, Bálványos vára! folyának,
 Törvén habjaikat szirtfaladon; de te állsz.
 Lett mátkád az örök természet, sziklaölebe
 Forrott sziklaöled: vár! te főállani fogsz.

SZÉKELYNÉP.

Attila népe vagy-e: nem akarták hinni; pecsétés
 Hü levelet ha mutatsz, mondtanak, hinni fogunk.
 Hallgattál székely! de vitézlő fegyvered írta
 Véres kronikaként: Attila népe vagyok.

SZÉCHENYI.

Széchenyi! Látnokigérsz népnek szebbarczu jövődöt;
 Népek előttte utat törsz a jelenbe', Vezér.

JOBBÁGY.

Jobbágy-szó igaz értelmét vesztette hazánkban :
A jobbágy-szónak oh haza, dolgot is adj!

NAPOLEON.

Tűzleked kialudt; az ijedt Európa parázsát
Öntözi tengerrel, fél ha kigyúlni talál.

EGYESÜLÉS.

Szőke Maros! te sietsz a magyar nagy honnal együlni ;
Ám te mozogsz ; de hazám sziklai lábakon áll.

BÁNATPÉNZ.

A szerelem televér : izzaszt vele tartani versenyt ;
Hejh drágán fizetem már is a bánati pénzt.

VALLD MEG NEKEM . . .

Valld meg nekem kapuzábé,*
 Ki jár estve melletted bé,
 Bé szeretöm hajlékúba,
 Szép szerelmem rablására?

Te eskünknek hű tanúja,
 Nyilik-e másnak ajtaja?
 Felel-e más hívására,
 Árva szívemnek bűjára?

S ha szerelmét tán susogja
 Másnak ott hűtlen ajaka:
 Akkor zábé! Isten hozzád,
 Gyászpántlikát akasztok rád.

Midőn amaszt kikíséri,
 S gyűrűjét másnak igéri,
 Szél legyintsen gyászt elébe,
 Jusson a bús hív — eszébe.

* Kapuzábe = kapufélfa, székely szó.

ÁRVA VAGYOK . . .

Árva vagyok nincsen senkim,
Szegény vagyok nincsen semmim,
Itt kell hagynom e helységet,
El kell hagynom, Erzsi, téged.

Tarka kis ruhám elvetem,
Már nem lehet öröm-jegyem,
Gyászra hanyatlott életem,
Gyász kis-ruha illik nekem.

AZ ÉN SZÉKEM . . .

Az én székem Háromszék,
 Egy virágot itt lelék;
 Magyarország nagy ország,
 De nincs benne szebb virág.

Télbe mint a hó fehér,
 De piros is mint a vér;
 Ha nyárba megbarnul is,
 Gyöngyvirág ő akkor is.

KI JŐ AMOTT . . .

Ki jő amott a sötétben,
 Fekete hosszú zekében,
 Fel van öltve mind két újja,
 Istenem, ha Gyurkám volna.

Hogy búcsuját lecsókolta,
 S a lovát megsarkantyuzta,
 Nincs azóta kedvem, nyugtom,
 Nincs egy józú falatom.

De ki csendes ez a legény!
 Kócsolt kézzel ballag felém,
 Néz emide, néz amoda
 Lába botlik ide s tova.

Verd meg uram a legényit!
 Rézervának maradt ez itt,
 Sok ily kisértőt óhajtok,
 Ne félj Gyurkám! hűd maradok.

BIMBÓ.

Kis bimbó, te dagadsz, mi meleg szél ringata téged
 Csalfa ölébe? Kinyilsz — ah! de felette korán.

IGAZSÁG SZOBRA.

Mondsza nekem jó földi, miért vak amott az igazság?
 «Hogy ki ne szurjátok, mennybe' hagyá szemeit.»

ANAKREON.

Híven ivott az öreg, s méltó lón istenitalra;
 Hálás szőlőmag lelkét Olympra vivé.

KÖLTŐK.

Költsetek oh költők! végetlen semmi a kincses
Tárotok: itt szívesen költeni hágy a világ.

MADARAINK.

Rengeteg erdőink ritkúlnak; fény madarává
Kénytelen éji bagoly lenni, — akar nem akar.

SZEGÉNY SZÉKELY NÓTÁJA.

Isten hozzád székelyország!
 Kiütött a háborúság,
 A hatalmas Ferencz császár
 Francziák ellen táborát jár.

Indul a székelység színe,
 Végbucsuját most sírá le;
 Útja nem víg, az se porzik,
 Könyek záporától ázik.

Némán nézi a vén székely',
 Unokája mint halad el,
 Veszni a német császárért,
 S nem a székely szabadságért.

Zokogva sir a bús anya,
 Ölében kis árva fia.
 Reáborul, csókolgatja,
 Elment a férj, nincs már atya.

Mennyi leány a faluban
Gyászol epesztő bújában ;
Isten hozzád székelyország,
Kiütött a háborúság !

JUHÁSZFI.

Fejedelem a juhászfi,
 Zöld halom a tronusa,
 És fején a nap királyi
 Nehéz gyémánt korona.
 Elötte juhok hevernek,
 Agyafurt hizelkedők,
 Hegyke bornyuk udvarolnak,
 Gavallerként lépdelők.

Czápok udvari színészek,
 S a madarak és tinók,
 Fuvolával és kolomppal
 Udvari concertadók.

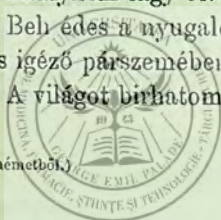
S mind ez oly szép! s patak, erdő
 Közbe zúg oly édesen,
 Hogy elszunyad ő felsége
 S már horkol mélységesen.

Azonközben a miniszter
 Amaz eb uralkodik,
 Kinek morgó csabolása
 Vidékszerte meghallik.

Gagyog álmosan a király,
 Megöl a kormányi gond —
 Istenem hajh! királynémmál
 Jobb' szeretnék lenni most.

A királyném lágy ölében
 Beléd és a nyugalom,
 És igéző párszemében
 A világot bírhatom.

(Heine után, németből.)

ASZÁLY.

A hajnal kipirúl : földünket nézve pirúl el,
 Ember keltével mint kel a bűn is alatt.
 Majd rózsás lepletelhányva, nap üszke jelen meg,
 S gyujtani földünket lesz veszedelmes aszály.

HONFI SIRJÁNÁL.

Alszik a honfi halált, sírját nem nyomja nehéz kő ;
 Éltében szabad, ő halva se' túrne nyomást.

TALLEYRAND.

Játszani földön akart a politika emberalakban,
 S püspök Talleyrand testibe vön alakot.

KRÓNKA.

Krónka mondja, viselt Bacchus hadat India táján ;
 Mert szüksége kevés borralalóra vala.

CANNING.

Canning! félbe szakadt éltét egy népnek adád meg.
A hajdan lemosolyg, s tapsol a historia.

AJÁNDÉK.

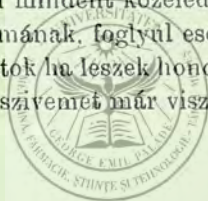
Gerliczepárt fogtam, Küprisz, berkembe tenéked,
Messzirül indulék bozni szerelmi kegyet ;
Réten lányka dalolt koszorúját fonva ; reáfolyt
Ámuló lelkem s elfuta a gilipár.
Im, kegyes istennő! csak lángzó szívem ajándék ;
A koszorús lánykát add haragodba nekem.

ÁLDOZAT.

Áldoztam giliczét eddig, szép Küprisz, oh engedd ;
Emmim karjai közt én legyek áldozatod.

LENDVAYNÉHOZ.

Angyala szebb égnek! te hazánk keblébe leszállál,
 S nem sejtett gyönyörök hajnala nyílt ki veled,
 Édes erőszakkal mindent közeledbe varázslál,
 S ajkid hatalmának, foglyul esék a kebel.
 Szivtelen hozzátok ha leszek honom anyyi leányi!
 Engedelem : szívemet már viszi Lendvayné.

EGY LÁNYHOZ.

Mit futsz lányka, miért kerülsz,
 Mit megnyerni ábitasz?
 Hő szivedben a mi habzik,
 Mind szerelem, mind csak az.

Messze ha futsz, ott is ott lesz
 Kínzó, kedves érzeted. —
 Lányka, oly vadon mi kínoz,
 Az tulajdon kebeled.

FŐFŐ.

Főfő méltóság . . . azon egy testnek mire két fő?
Elbirhatni bizony többet is olyszerű főt.

Nem jő hazámba folyó, kisért mi szülötte belőle:
Mert használni hazám, mit maga szül, sem okos.

KOLOZSVÁR.

Szent piacod, sok honfiu-vér szentelte Kolozsvár!
Halni szabadságért nem remegő fiaké.
Régi nagy árnyaktól ihlett légedbe pihegvén,
Szólni szabadságért felmelegül a kebel.

AMERIKA.

Embert élteben gyötör Európája fogolyként,
A sír boldog örök Amerikába vezet.

Nős élet jármát gyönyörű hordozni, dicsekszel.
Meghiszem : egy szép hölgy himezi szarvaidat.

SZÉKELYKŐ ALATT.

Ember-csinálta halmaid közöl
 Oh vár! szabadba jöttem, foglyod én,
 Hol istenkéz-emelte szürteken
 Szabadság enyhít ép lehellétén.

Nem láttam én pirosló szép korányt,
 Nem ismerém a harmat gyöngyeit,
 Nem hallám a pacsirta vig dalát,
 S a lég ezer zsibongó sergeit:

Imitt naponként hajnalom pirul,
 Szelid sugár előzi dél hevét,
 Az illatos virágnak, mig töröm,
 Még gyenge harmat üli kebelét.

Szabad nép, nem kalitka rabjai,
 Örömdalokban zeng ezer madár,
 S e népimával a királyi sas
 Röpülve Istenhez magasba jár.

Kövön nyugodva szent oltáromon
 A természettel én is áldozom,
 Templomban majd kitisztult érzetem
 A néppel ismét elimádkozom.

A sziklabércz alatt szegény telep
 Fából raká parányi házait,
 De hitben dús, egy házra halmozá.
 Isten házára drágaságait.

Hűség, jámborság, vendégszeretet
 — Könyvből tanult erények városon —
 Családi tűz körül, mint hajdanán
 Ülnek ma is mosolygva nyájason.

Öregnek arczán évek szép sorát
 Jegyzik redők, nem búne számait,
 Meleg még szíve, bár idők hava
 Meghinté gyérülő hajszálait.

Szülék körül az ifjú nemzedék
 Serdtül, miként ép törzsök ágai,
 Természet, nem kalmár festékitől
 Pirulnak a szerény szűz arczai.

Kinzó gyönyörben folynak perczeim
 Ez édenből szakasztott táj ölen ;
 Már hallom a kerub tiltó szavát —
 S könnyem foly édenem határcövén.

BIZTATÁS.

Ha déli napként nem ragyoghatsz
A társas élet nyílt egén ;
Mert álsugárú nap kizára,
S nem hathatsz át gőzleplegén :
Ne bánd! vonulj egy csendmagányba,
Ne törje semmi lelkedet,
Bár üzve Kronos fénylakából,
Aranykor Latium felett.

ÉBREDÉS.

Alvék századokig, borus álmokat a magyar alvék,
S megbüvölt nyelvén álmiba' félre beszélt.
A sírfát idegen nyelven már véste a bűvész ;
Nemzeti hangba kitört kínosan ekkor a szív.
Jó reggelt! ezer ébredező hangzotta ezernek
S honfiasan küzdők térhelyé lőn a haza.
Szív szivet érteni kezd ; zavarunk tisztulni ha késik,
Még jele : nyelvünkön fekszik a régi diák.

NÖMÖSDI.

Jobb anyagom, fajtám finomabb : így szóla Nömösdí.
Nem csoda : földünkön meghala éhe miatt.

NYUGALMAZOTT IRÓ.

Aggfi szívárványként nyugszik tudományos egünkön ;
Földünket többé nem fedi már vizözön.

MILTON.

Nagy költő ! szemeid kerubim lángtőre kioltá :
Mert a veszett édent visszaszerezni meréd.

TERMÉSZET.

Rózsa tövis nélkül a szép természet, oh ember !
Ujjaidat ha tövis vérzi, a ten szivedé.

AZ ÉN RÓZSÁM.

Rózsa, te büszke virág, vérező tövis öröd a kertben,
Rózsámat tövisűl védi szelided erény.

Két haza: sik és puszta egyik, hegyes és vad a másik,
Látköröm itt keskeny, megvakít ott a homok,
Ámde magyart látok vakon és foglyúl is e párban;
Hunnia- s Erdélyhon egy haza vagy te nekem?

HÁLAÉRZELEM.

Honom nagy Istene!
 Bár hontalan vagyok,
 Szegény por gyermeke,
 Neked hálát adok.

Jó kedved alkotá
 A szép magyar iget,
 A föld ígéme
 Legédesebbikét.

Ruháztad ékesen
 Nagy gonddal a magyart,
 S adál vizzályait
 Megvívni hősi kart.

Kiomlott vériért
 Szerzél nagy áldomást,
 Mint boldog Kánaán,
 Jó földön lakozást.

S hol nagy hatalmasan
Hullámzik a Duna,
Megnyilt királylakúl
Etele városa.

Honomban pórfiú!
Bár hontalan vagyok,
Mert hogy magyar levék,
Isten hálát adok.

Tudom beteljesül
A nagy proféczia,
Mit lángbetűkkel ír
A század angyala.
Szabadsághirdető
Nép-evangyéliom
Leszáll szegényhez is,
Kit törvény átka nyom.

Váltság fog hangzani
Keresztül a hazán,
Az üdvezülő nép
Édes magyar szaván.

És úton útfelen
Meddig magyar lakik,
Az új törvény-ige
Szét prédikáltatik.

És ekkor Istenem!
A sok magyar gyerek
Többé nem hontalan,
Beh vig hálát rebeg.

A HONN KESERGŐ LÁNY.

A legény, kit én szeretek,
 Egy vitéz legény,
 Két jegyese van szívének:
 A szabadság s én.

Szive lángol e kettőért,
 Ritkán látja bár,
 Mint a szabad levegőért
 A fogott madár.

Magát olykor elbusúlja,
 De nem vakmerő,
 Oh pedig csak Isten tudja,
 Mennyit szenved ő.

Bár vasával jobb szeretné
 Földét szántani,
 Kész, ha sorsa kényszeríté,
 Kardot rántani.

Messze, messze a szabadság,
Tőled jó legény!
Indulót fú a lovasság
S honn kesergek én.

CSERHALOM.

Cserbalom! a te tetőd diadalmasan áll a tetőkön;
Mert rajtad diadalt zeng diadalmi koboz.

Kis halom! ügyédet borítasz, pere nagy vala mindig
Ellened élteben kezdeni pört feledé.

TANULÁS.

Hogy véletlen az ég nektárja ne lepje meg ötet:
Borszeszi e földön szorgosan inni tanul.

JÓ A ROSSZ ÚT.

Nép ha soká tesped, Nemesis majd felveri álmát,
 Ámde az ébrülés percze halála leend.
 Rád is, oh hon, közeleg Nemesis; de ezernyi szerencséd:
 Rossz utidon csupa kín jönne, bátran alugy'.

Patvarhelyt, meglásd hova lépsz, oh jámbor: az utcza
 Syllogismusból fonva ki, könnyen akadsz.

A MÉLY BÚ.

Vedd hárfád, oh lányka, szivem gyötrelminek adj szót,
 Enyhül nem tudnak sírni könnyűt e szemek.
 Lányka te sírsz? oh lányka ne sírj; szűm mélye felindult:
 Ennyi gyönyört és kint gyenge kiállni szivem.

A BŰBÁJ.

Anyám, édes anyám,
 Fiad nagyon beteg,
 Nem szükség orvosság,
 Mégis nagyon beteg.

«Nem más, mint igézet»
 Találtad, jó anyám;
 «Vénasszony igézet»
 Nem az, édes anyám.

Szomszédunkban lakik
 A bájos igéző,
 Erzsi, egy kis hamis,
 Kékszemű lányka ő.

Ha még szomszédunkban
 Sokáig ott marad,
 Édes anyám, fiad
 Szive ketté hasad.

Hoznók tán házunkhoz
S elmulik a búbáj,
Lakadalom után
Többé szívem se' fáj.

AZ ÉN VÁGYAM.

Nagyravágyó nem vagyok,
 Kis leányért olvadok,
 Egy kunyhó s hű szerelem,
 Mind az a mit kér szívem.

A kis leány kertjébe,
 Rózsát szed a keblibe,
 Nem tudja a kis szedő,
 Maga legszebb rózsató.

Terem ott még sok virág,
 De nincs közte lenvirág;
 Erzsi szeme lenvirág,
 Szelid égő kék virág.

Istenadta kék szeme,
 Annak vagyok betege;
 De a kis eperke száj
 Meggyógyít, ha szívem fáj.

A KÉT SZERETŐ.

A madárka fészket rak,
 Ha talál felére,
 A jövő miatt nem agg,
 Hogy jut élelmére.

Vajha mink is emberpár
 Ily szabadok volnánk,
 Mint fa-lombon két madár,
 Könnyeden honolnánk.

Egy kunyhót eléglenénk
 Fészekül mi ketten ;
 Ah de nem hajol felénk
 Egy ág is termetten.

(Németből.)

KÁBA ÉS OKOS.

«Kellene lenni» aranyváráért él-hal a kába;
Él s örül, «a mint van» szűk telekén az okos.

X betű nincs a magyar népnek nyelvébe': mi haszna?
Mert a helyett hátán hordoz ezernyi ezert.

EGYET SZERESS.

Egybe keresd a sokat, nem lelsz ifju egyet a sokban :
Egyet ölelj, de hiven, s egybe' világot ölelsz.

SZÍVBETEGHEZ.

Földi tüzet keresél szerelembe', nem égi szelid fényt:
 Vak szerelem vázzá égete földi tűzén.

HIT, REMÉNY, SZERETET.

Higj a hazába, szeresd a hazát, kel a napja reményeld,
 Boldog ez Egyhárom leve: igazhitű az.

A HAZATÉRŐ KATONA.

Idegen országban
 Árnyékot ad egy fa,
 Alatta kereseg
 Egy vagdalt katona.

Mindegyre kesereg
 A vagdalt katona,
 Busítja kebelét
 Szegény székely hona.

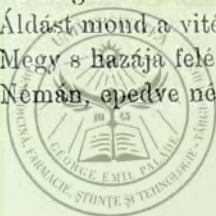
Hajh, keserű kenyér
 A katonakenyér,
 Veres a karéja,
 Mert festi piros vér.

A bele nem puha,
 De kemény mint a kö,
 Nem patyolat-fejér,
 De barnán sötétlő.

Nem puha, mert földét
 Kemény kard szántotta,
 Barna, mert tésztáját
 Égő könnyű áztatta.

Hogy így fúdogálva
 Beköte sebeit,
 S feltörött kezével
 Letörle könnyeit :

Az idegen fának
 Áldást mond a vitéz,
 Megy s hazája felé
 Némán, epedve néz.

SIBYLLA.

Illa billa, illa billa,
 Fon a vén Sibylla,
 Perg orsója agy kezében,
 Álom fészkel röt szemében.
 Már kezében ing az orsó,
 Horkol a vén bába;
 Barna hamvval ég a gyertya
 S bog van fonatába.

Illa billa, illa billa,
 Orsót ejt Sibylla,
 S mint az orsó földre perdül,
 A piczuska hozzá serdül,
 Kis lábával úzi, tolja,
 Mig zugába hajtja,
 Nagy morogva rágja, csipi,
 Végre megül rajta.

Illa billa, illa billa,
 Ébred már Sibylla,
 S im orsója nincs kezében,
 Sem körülte, sem szöszében.
 «Tán ellopta a tanító,
 Érte tán esók kén' is,
 Rám midőn epedve nézdel,
 Majd elégek én is.»

Illa billa, illa billa,
 Örvend agg Sibylla,
 S im orsóját most meglátja
 S van haragja, van bánatja.
 «Istenem hajh! kacz te macska,
 Kacz ki rossz esábitó,
 Kacz ki innen ördög-adta,
 Ha nem vagy tanító.»

MAUROMICHALI SÍRJA.

Nyugszik a honfi halált, lelkét még költi magas gond;
Oszlopa nincs, jelzi: könny s nefelejts-koszorú.

EGYBEILLÉS.

Szív és hív nagyon illenek össze poétai rimben:
Ah de mi visszason gyakran a Hymen ölen.

PIPA.

Halhatlan miveket remekelt a pipátlan előkor:
Mit ma pipázva irunk, mint pipa füstje mulik.

AZ EPIGRAMM.

Szikra vagyok, gyengén megcsiklándozva az épet :
A rosszat s léhát égetem és piritom.

SZÍV- ÉS FOGFÁJÁS.

Szűm fájdalmin a csók gyakran könyített; ma fogam fáj :
Lányka, csudát ma tegyen istenerővel a csók.

HÁZAS KÖLTŐ.

Lengve repült szárnyakkal az ifju, ma hallgat a házas :
Mert egyebet hordoz homloka, szárnyi helyett.

OROSZ DAL.

Ti zöld hegyek, ti dús mezők,
 A vándor üdvezel!
 Vidám kedélyvel egykor hajh,
 Miként hagyálak el.

És év haladt el év után,
 Hogy Krimbe szállt a had,
 Gyors harczi menek nyomain
 Halál és pusztulat.

S ott a nogai föld terén
 Volt vész és pusztulat,
 Midőn vitézi kéz alatt
 Ledült az ellenhad.

Oh szörnyű sors! egy ifjunak
 Fogságba jutnia,
 Kozáknak ott a khán előtt
 Rabúl szolgálnia.

Ha él-e Krim határain
 Az ifju hős vezér?
 S lándzsát emelve gyors lovon
 Honába visszatér?!

Ti zöld hegyek, ti dús mezők,
 A vándor üdvezel!
 Vidám kedélylyel egykor hajb!
 Miként hagyálak el.

(Németből.)

A VÉN KÖRTEFA.

Világot jártam, hányt-vetett az élet,
 Barnára fűtt az évek zord szele ;
 Gyöngül szemem nagy vándorút porától,
 Rövid, de hő volt pályám reggele.

Árnyadban ül a vándor, jó öreg fa !
 Isméred a könnyelmű gyermeket,
 Miként fogá deréked kis karával,
 S ágid között szökeltet, mint evet?

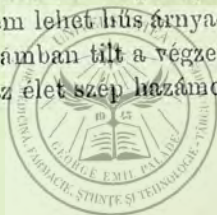
Az én vagyok ! Nevem szivedben írva ;
 Gyöngéd vonással irtam hajdanán.
 Nem fájt a seb, de nagyra fölnevelted ;
 Míg más felejtett, emlékszel te rám.

Mióta bolygok messze hű öledtől,
 Sok szép virágod, jó gyümölcsöd volt ;
 Jött a madárka, jött a kis méhecske :
 Nem volt a csintalan fiu seholt.

Járt szerelem dolgában a madárka
 S öledbe kis családja bizton ült;
 Donogva szállt a méhkas hű polgára
 S rólad virágos lábakkal repült.

Szerettem én is, vívtam a szerencsét;
 Amott a szív, eröm itt megtörött.
 Szilakba hullt reményem szép hajója,
 Csüggedten állok romjaim között.

Bölcsöm körüled ringott, jó öreg fa!
 Hajh! nem lehet más árnyad síromul;
 Édes hazámban tilt a végzet halmom,
 S halál az élet szép hazámon túl.

CSÜGGEDT SZERELEM.

Ismét kizöldült a berek,
 Fű sarjad és virágzik,
 Szellőben a kalászmező
 Tenger gyanánt hullámzik ;
 De míg körültem mindenütt
 Öröm sugára kél:
 Miért ah! bennem egyedül
 Sorvasztó bánat él?

Pisztráng, ezüstös nyíl gyanánt,
 Szökell az ér vizében,
 Horog hegyével játszilag
 Kötődve rejtekében :
 Igy voltam én is egykoron
 Mint pajkos halfiú ;
 De vig erem kiszáritá
 Szerelmem-szülte bú.

Szelid-nyugodtan a virág
 Mosolyg a szirt körében,
 Nem ült madárka dévajúl
 Pihenni még ölében :
 Virultam én is, mint virág,
 De jött a szerelem,
 S arczom rózsáit elszedé
 Hervasztó gyötrellem.

Miként pacsirta hymnusát
 Hajnal pirultán önti,
 S harmat-gyöngyözte szárnyakon
 A szép napot köszönti :
 Így voltam egykor gondtalan,
 Búbajt nem ismerő,
 Mignem veszélyes törbe vont
 Szerelmi bájerő.

Sorsom miért nem engedé
 Más ég alatt születnem,
 E szép, negédes lány miatt
 Nem kéne most epednem !
 Hol szó, nevezni bánatát,
 Kit elhagy a remény,
 S borult egén nem törhet át
 Örömsugáru fény?

(Burns után, angolból.)

BEREKHEZ.

Szent ligettedbe jövök búmat kebledbe lesírni.
 Fél-bús alkonyodon az nyugalomra talál.
 Többé nincs érzés, nincs szív a messze világon.
 Oh de te érzeni tudsz: kebled eliszsza könyvem.

RÁKÓCZY SÍRJA.

Mit nem adott meg a hon, idegen föld adta nekem meg;
 Édes lesz a halál, oh haza csak könyvet adj!

SZÉP KÖNYEK.

Könnyezel oh lánykám, szép lelked forr e könyvedben ;
 Könnyezel és lelkem csendes örömré fakad.
 Mondd meg lánycsók: mi vonz? mi ragad fel isteni köny-
 Angyali bánatod-e, vagy maga a szerelem? [hez?

EGY ANYA GYERMEKÉHEZ.

Gyermekem elhaltál, sírod nem jegyzi magas kö;
 Mindaz gyenge virág, mit ada néked anyád.

KOZÁK NÉPDALOK.

I.

Zúg az erdő vészüvöltve,
 Vastag felhő lep mezőket,
 És fiát hazúl egy anya
 El-kiüzi: «Lódulj innen,
 Bár töröknek juss kezébe».
 ,Anyám, anyám! a töröknél
 Czifra ment nyerek zsákmányul.'

Zúg az erdő vészüvöltve,
 Vastag felhő lep mezőket,
 És fiát hazúl egy anya
 El-kiüzi: «Pusztulj innen,
 Bár veszuél ott a tatárba».
 ,Anyám, anyám! a tatárnál
 Szerzek ám aranyt, ezüstöt.'

És lovát, a hűt, vezetve,
 Nénje jön a legidősebb,
 Féket, nyeret hoz a másik;

De zokogva szól kis huga :
 „Bácsikám, ha jössz-e vissza ?“
 „Végy hugom port, egy maroknyit,
 Hintegesd el tar kövekre,
 És piruló hajnalonként
 Öntözd könnyed harmatával.
 Ha virágok sarjadoznak,
 Bátyád visszatér honába. »

Vészüvöltve zúg a tölgyes,
 Vastag felhő lep mezőket,
 S messziről kiált az anya :
 „Oh jer vissza, jó szülöttem !
 Hűs ferdőbe megfürösztlek ».
 „Anyám ! zápor lesz a fürdöm,
 Tűs bokor megfésül engem,
 S megszarít vihar zugása. ‘

II.

Ha tenger kék síkjára felhő száll
 S nehéz búbánat, lelkem elborúl,
 Felhő nem hagyja el tengert soha,
 S nem hagyja el szívet nyomasztó bú.

Csillag, mi ott a puszta téren rezeg?
 Nem, tűzifény, mi halkau pisladoz,
 S a tűz körül selyemdús szőnyegen

Hosszan terülve ifju hős lovag,
 Mezével csillapítja vérit ő,
 Mely forr sebéből hő patak gyanánt.
 Ott búsong oldalánál hí lova,
 Kemény patával dönget és topog
 S vitéz urához mintha szólana :

«Föl álmaidból bajnok ifju. föl!
 Nyergelj meg gyorsan engem, hí lovad,
 Szolgálni téged szivből vágylak én,
 Szülőföldedre vágatok veled,
 Atyád-, anyádhoz, rokonidhoz el,
 Kis gyermekid-, hűn váró jó nejedhez.»
 S az ifju erre mélyen felsohajt,
 Erős nagy keble fölemelkedik ;
 De visszahullnak hőszin karjai,
 S kettéreped hatalmas tág sebe,
 Forrván belőle bíbor vérpatak ;
 És hí lovának ígyen válaszol :

«Oh én lovam, szerette hű lovam,
 Jóban, gonoszban egy pajtásom te !
 Indulj csak egyedül hazám felé,
 És üdvözöld szüleim nyájasan,
 Kis gyermekim, rokon s barátimat,
 Szólj özvegyemnek is vigasztalást ;

Mondd : én egy más nőt vettem páromúl,
Ki nászjegyül a nagy mezőt adá,
Egy éles kard menyegzöt készíté
S egy égő nyil álomba ringatott.

(Németből.)

BÚCSÚ.

Jön a halál fájdalma s a lányka alig piheg immár,
 Búsan csüng le feje, könny ragyog arczatán,
 Áll reszketve szemin bús-könnye a lánynak utolszor,
 Nincs már s még a könny fennragyog arczatán.

Hol van a gazdag erő? hol az élet hajnala? Eltűnt;
 Egy fiatal szívnek hév dobogása megállt;
 Mély a szülők fájdalma s örök: oly drága leánynak
 Éltet előbb, most e gyász-követ adni mi kín!

OHAJTÁS.

Lányka, ha majd szemeimre leszál a halál hideg álma
 És örök ágyamhoz sírba lementem alá :
 Kék violát ültess hantomra, nevelve könyiddel
 És lelkem bele száll, s hű lesz az árva könyű.

AZ ARATÓ LÁNY.

Oh nézd a székely lány amott
 Kalászmezőben egyedül,
 Mint sajka, tenger habjain,
 Fel-feltűnik, majd elmerül.
 Barnult kezében sarlaja,
 Kévéit kötözve foly dala,
 Oh halld, mi búsan-édesen
 Ömleng el messzi völgyeken.

Oly édesen pacsirta-szó
 Fülemben még nem hangicsált,
 Midőn virányos fészkeiből
 Lövellve nyilként égbe szállt ;
 Oly édesen kakuk se' szól,
 Midőn a bércz homályiból,
 Mely szent titokban hallgata,
 Hangzik tavasszal jósdala.

Mit énekel, ki mondja meg?
 Egy régi székely bús regét
 Talán a mult viszalyiból,
 És a csaták hős gyermekét?
 Vagy tán a dal gyöngébszerű,
 Szerelmi kéj vagy szívterű?
 Csoportos inség, gond mián
 Danolt oly búsán a leány?

Bármit danolt a székely lány,
 Ő mélyen érezé baját,
 És mint szakadt bús éneke
 Sürögve hordá sarláját.
 Soká gyönyörben ámulék,
 S hogy a határon túl valék,
 Szivemben a leány dala
 Még untalan hangzik vala.

(Wordsworth) után, szabadon.)

BOLDOG.

Ifjuságom, édes évek,
 Csendes istenálmai,
 Ah hová tűnétek el ti,
 Szép korom szebb napjai!
 Lágy habocska, hold sugára
 Mély hatással volt reám;
 De nem így most, csillagom nincs,
 Szép tavaszom alkonyán.
 Keblem édes ideálja,
 Te csak öröm lakta pálya,
 Ah hová tűnétek el?!

Sirjak-e még, könnyet öntsek
 Ifjuságom estelén?
 Nem, nem, hölgyem lágy ölében
 Boldog mennyem élem én.
 Ajkam csókba forrad össze,

Szivem hő szivén dobog,
S visszatűn szép ifjúságom,
Csillagom megint ragyog,
S felhevülve érzetemben,
Gazdagulva képzetemben,
Dal kél lantom hurjain.

A TIZENKÉT ÉGI JEGY MÉRTÉKLETESÉGET PRÉDIKÁL.*

I.

JANUÁRIUS — VÍZÖNTŐ.

A nap vízöntő-jegybe lép át,
Igy vízivásra lenyes példát ad.

FEBRUÁRIUS — HALAK.

Nincs széles e világon jobb ital
Szép tiszta víznél, mond a hal.

III.

MÁRCZIUS — KOS.

Nem kell a kosnak égettbor
Még is beh friss, erős, vidor!

* A *Mentor* című erdélyi uépkönyvben jelont meg, melynek szerkesztője, Nagy Ferencz, mértékletességi egyesületet igyekezett alapítani.

IV.

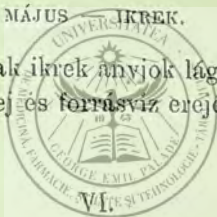
ÁPRILIS — BIKA.

Nagy méltósággal bögi a bika :
Víz minden kortyaink legjobbika.

V.

MÁJUS — IKREK.

Virulnak ikrek anyjok lágy ölén,
Édes tej és forrásvíz erején.

JUNIUS — RÁK.

A részegekhez fenkiált a rák :
Víz aqua vita, bizton ezt igyák.

VII.

JULIUS — OROSLÁN.

Oroszlán állatok dicső királya
Vizet dicsér, bort, sört utálja.

VIII.

AUGUSZTUS — SZÜZ.

Tüzes testében ép bájjal mosolyg a szüz :
Víz, víz a bájital, melyből ered a tűz.

IX.

SZEPTEMBER — MÉRTÉK.

Ha italok becsét jó mérleggel mérjük,
Kétség kívül a vizet legjobbnak ismérjük.

OKTÓBER — SKORPIÓ.

A bor podágrát szül, mely szúr, mint skorpió
S dijúl vízkórságot nyer a víz-nem-ivó.

XI.

NOVEMBER — NYILAS.

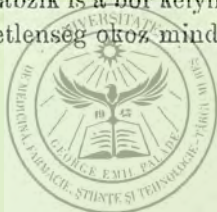
Nyilas jól tudja : czélt csak úgy talál,
Ha vízivásnál rendületlen áll.
Ha mámor fogja el szemét s eszit,
Bármely ügyes, kezével czélt veszít.

XII.

DECZEMBER — BAK.

Vad szirteken vigan szökell a bak
S erőt s rugalmat ad hűvös patak.

Az ép erő teljében vigan zengve lejt,
Vizet ki móddal inni nem felejt,
S ha olykor habzik is a bor kelyhében, nem árt,
Csak mértékletlenség okoz mindenben kárt.

A TÁVOZÓHOZ.

Távozol hát tőlem?
 Oh e szivet mint szaggatja
 A megválás gondolatja!
 Ne fuss én előlem;
 Esdő szómra légy figyelemmel,
 Légy a régi hő szerelemmel.
 Oh ne menj, maradj hát velem,
 Maradj velem, maradj velem:
 Kivüled élni gyötrelem!

Tőled elhagyatva,
 Szivem hol találna enyhet?
 Nem bírnám el a búterhet;
 Könyüm érted folyna,
 Lelkem mind körüllebegne;
 Nélküled élnem, hogy lehetne?
 Nekem csak te vagy életem:
 Maradj velem, maradj velem,
 Kivüled élni gyötrelem!

Elemészt bánatom,
Ha itt hagysz árván epedve ;
Holtig vérző szívsebemre
Nincs e földön balzsamom.
Magán busongjon érted szívem ?
Hadd tőrjök a sorsot együtt, híven !
Te vagy egy kincsem, mindenem.
Maradj velem, maradj velem,
Kivüled élni gyötrelem !

LEÁNY ÉS ANYJA.

(LITVÁN DAL.)

Hős vitézek, gyöngyfiak
El magokkal hittanak. —

Oh maradj leányom,
Egyetlen virágom!
Hogy ha távozol velek,
Búmban enyhét nem lelek.

Ám utánok von szívem,
Ott velök szerelmesem. —

El ne menj leányom,
Drága szép virágom!
Messze jó hazádon túl,
Nincs neked hely nyugtodúl.

Légy nyugodt anyám
Gyermekek mián;
Pusztán szabad ég alatt
Nála lennem nyugtot ad. —

Oh maradj leányom,
 Gyöngé szép virágom,
 Koszorúd, az ékesen
 Zöldelő, hova leszen?

Merre hősem híre száll,
 Koszorúm a kardján áll. —

Szót fogadj, leányom,
 Kedves szép virágom!
 Koszorúra könnyen hull
 Éji harmat zordonul.

Lendül a hajnal szele
 S eltűn a harmat vele. —

Oh maradj leányom,
 Egy vigasztalásom!
 Ki melenget éjjelen,
 Csattogó hideg telen?

Párnám lesz a dér és hó,
 Kődlepel a takaró.

ÁLLANDÓ BECS.

Állandó könyvekkel a tár igazába' dicsekszik ;
Mert závárok alatt áll, bele nyulni tilos.

HONI NAGYSÁG.

Ember tesz földet naggyá, nosza nem nagy-e Erdély?
Több nagyságos egyént mely haza földje terem !

AZ ÁRVA LÁNY.

Sötét az ég, a táj felett
 Dühöng a fergeteg,
 Ajtód előtt egy árva lány,
 Oh ifjú, sir, remeg.

Elátkozott anyám hazul,
 Mert hű valék hozzád,
 Ha szerelemből nem nyitod,
 Nyisd irgalomból hát.

Emlékszel a ligetre, hol
 Hallá eskünk az ég
 S a mézbeszéd bájhangjain
 Mindent elfeledék?

Enyém, enyém vagy — eskívél —
 Örökre, lány, enyém;
 Hogy álnok és csalárd a szív,
 Akkor nem képzelém.

Aczél a kebled, büszke fi,
 Mint bérczi szirt, kemény,
 Lobbanj emésztő láng felém,
 Halált ohajtok én.

Röpülj oh villám! nem remeg
 A lány a vész előtt;
 De oh, ki engem eltaszit,
 Kiméld a hitszegőt!

(Burns után angolból, szabadon.)

HA EZ MEG AMAZ VOLNÉK.

Ha volnék fejdelem,
 Légy társam, mondanám,
 S fejdíszed lenne gyémánt koronám.

Ha volnék harez fia,
 Te lennél jelszavom,
 Minden csatában védő angyalom.

Volnék kereskedő,
 Megjárnám Indiát,
 S hoznék neked habzó selyem ruhát.

Ha volnék madarász,
 Seregélyt küldenék,
 Szólná, miként szívem csak érted ég.

Ha volnék remete,
 Nem lenne más imám :
 Feledj bár engem, áldd meg őt Atyám !

De én misem vagyok,
Csak énem adhatom,
Oh semminek ne vedd ajánlatom!

TÉLI ZÖLD ÉS NYÁRIHÓ.

Anyám tegnap zsémbele :
 «El leány az erdőbe,
 Hozz nekem egy percz alatt
 Téli zöldet, nyárhavat».

Ott bolyongék a tetőn,
 Tó körül, a mély erdőn.
 «Mondsza juhászfi nekem,
 Mind kettejét hol lelem?»

«Akarsz-e babám lenni,
 Híven, híven szeretni,
 Megmondom én, jó leány,
 Mit jelentsen e talány?»

«Babád leszek jó és hí,
 Jegyem leszen e gyűrű,
 Hol talállok, mondsza hát,
 Téli zöldet, nyár havát?»

«Keress egy zöld fenyűfát,
Szakíts róla galyacskát
És anyádhoz így szólalj:
Téli zöld a fenyűgaly.

Menj a patakhoz ezzel,
Rózsaszínű kezeddél,
Meríts habot, tajtékzót,
Meglelted a nyári hót.»

VADAINK.

A nemesebb vadak eltűnnek mielőbb e hazából :
Szép számmal vannak még a vadabb nemesek.

ORSZÁGOS MAGVETÉS.

Lesz majd termésünk, szépen megy előre vetésünk ;
Hajh, de magunk olcsó : mind csak a szó, csak a szó.

SEGITSÉG.

Munka leszen nálunk is elég számodra, Heracles!
Tisztulunk, ha folyót sok szemetinkre vezetsz.

ÚRBÉR.

Úrnak a pór nálunk már századok óta fizet bért,
Pórnak is úr, illő, bért valahára fizess.

EGY NŐHÖZ.

Király ha volnék, fölajánlanám
 Neked hű népem mint vazáli bért,
 Királyi székem, gyémánt koronám,
 Vezérbotom s öröklött szép hazám,
 Egy pillantásodért!

Isten ha volnék, rád pazarlanám
 Föld, tenger kincsét s a végetlen tért,
 Seraphi kart, mely néz imádván rám,
 Arany napom s csillagzó palotám,
 Egyetlen csókodért!

(Hugo Victor után, francziából.)

LOVÁT KERESI, RAJTA ÜL.*

I.

Tán nevetsz, atyafi, a furcsa lovagon,
 Ki lovát keresi, holott rajta vagyon ;
 S a példabeszédnek te vagy e lovagja,
 Ki édes önmagát szépen megkaczagja.
 Téged is a jó sors fölemelt egy lóra,
 Keggyel nézven reád a gyalog-járóra ;
 És te felejtéd, hogy jó háts lovon ülsz,
 Nemesebb fajtájú paripáért hevülsz ;
 Vagy tán haladásod még gyorsabbnak véled,
 Ha lovadat gözös mozdonyyal cseréled. —
 Szerencséd halnára alig hogy felkapál,
 Rakott asztalánál oly hamar jól-lakál,
 Unottá lón csendes boldogságod éde :
 Többre vágyik lelked korlátlan negéde.
 Körüled egy bájos paradicsom a táj,
 És lelked idegen örömek után fáj.

* Egy népi naptár számára iratott.

Házadban az öröm legszebb virágkerte,
 De szemed azon kűl nyugtalan jár szerte ;
 A közel gyönyörből, a távolit lesed —
 Rajta ülsz a lovon s lovadat keresed.
 Ki nem képes hasznát venni, a mie van,
 Bármi nagy a birtok, kicsit bir valóban ;
 Mig lovadra találsz, a melynek hátán vagy,
 Egy jó gyalog utolér s a faképnél hagy.

II.

Mi balga eljárást követ egyik-másik,
 Bár önmaga előtt ildomosnak látszik ;
 Vitéz daliaként ülve derek méuen,
 Tehetné futását a pálya-fövényen,
 S elfecsérli arany idejének javát.
 Kémlelve, keresve maga alatt lovát,
 Ha későre — hóra mégis tán fölleli,
 A gebe vékonyát már kinnal emeli,
 A hosszas állásban eltűnt már erkölce ;
 Nincs sarkantyú, mely azt többé már felköltse.
 Fogy a lovagnak is régi kedve, szesze,
 Agg lóból poroszkát csinálni sincs esze ;
 Még jó, ha hátáról szépen le nem heppen,
 A Pegazus bizony többé el nem reppen.

III.

Van, ki azonegy helyt mindig ireg-forog,
 Még sem mozdít semmit, szájtátva ácsorog;
 Kap ide, kap tova, de még is mit se kezd,
 Felfogott fonalat ismét a légbe veszt;
 Csak keres, csak készül egész nap hosszában,
 De tenni mit sem bir Isten-igazában.
 Másként üli lovát a józan ép elme,
 S tudja, hogy rajta ül: nem csalja képzelme;
 A dolgot, mint illik, gyorsan megfontolja,
 S nem késik, nem haboz soká: megmarkolja;
 Nem egyet feliből, mást még harmadából,
 Az egészet teszi komoly elszántából. —
 Eladó jószágod, mert potom a haszna?
 Jobb földre vágyok, mely több kamatot adna?
 Ám, ha derekasan a munkát nem fogod,
 Trágyázás, jó szántás legutolsó gondod,
 Ha mivélés után így látsz immel-ámmal:
 Soha kévéidet nem látod nagy számmal.

IV.

Keresed a lovat, s ott ülsz annak hátán:
 Sorsod boldogabb mint érdemled talántán.
 Mily számos a gyalog-járó, s te lovagolsz:
 Mások fölött állasz, és mégis panaszolsz?

Tedd szádra kezedet, ámbár apostolok
 Módja szerint járnod kellene és gyalog;
 Hisz lábakkal birni, kelhetni-járhatni,
 Oly áldás ez is, mit meg nem hálálhatni!
 Ámde a jó Isten téged lóra segélt,
 Atyafi! ha akarsz, könnyen érhetsz te czélt.
 Gyönyörű szép mezőn megy lovaglásod át;
 Hasonlítsd ez uthoz ama tuskés pályát,
 Hol éles köveken, égető nap alatt
 A vándor megvérzett lábaival halad,
 Üdvös dolog azt is vened gondolóra:
 Mint keresztyén jutál legjobb fajta lóra.
 A keresztyén ember vert uton lovagol.
 Míg az árva pogány vad pusztán gyalogol.
 Lovaggá vagy ütve. Szép, de ne feleddse:
 Nyúgbe vetett lóval nem mehetni messze.

V.

Lovon ülsz: ha lovad a földön jól vágdat:
 Ne kívánd hogy öltön égbekelő szárnyat,
 Mintha csak ily uton törhetnél előbbre,
 Emberi sorsból ne vágyj ki más felsőbbre, ...
 Az ifjút merészen kapja fel ábrándja.
 A hideg való majd ismét visszarántja,
 Az aranyvilágból mit oly hévvel alkot,
 Könnyen kifelejtí a durva salakot.

Jót remélj, de jobbat ne várj tenmagadnak,
 Mint esett osztályúl több embertársadnak.
 Semmijöket ne véld teljes tökélyesnek
 Nem mind arany, a mit látsz sárga-fényesnek.
 Sok délibábot fest elődbe képzeted,
 Tünde gözalakját meg nem ölelheted.
 Szállj azért az eszmény kék egéből alá,
 Légy ember a földön — égben légy angyallá!
 S míg e földi kertnek lész vendég lakója;
 Légy te annak szebbé s jobbá alkotója;
 Függő kerteket ne tervezz a híg úrben,
 Födolog, hogy legyen kenyérmag a csűrben.
 Léghajó embernek nem fog sikerülni,
 Elég magas nekünk: a ló hátán ülni.

VI.

Lovon ülsz jó földim! alattad lágy nyereg;
 Ismerd meg ezt, ne légy hálátlan rossz gyerek.
 Nem vagy jobb Péternél, nem vagy jobb te Pálnál:
 Mit, ha te is mint ők csak gyalog sétálnál!
 S mert hogy a sors ingyen megbecsüle téged,
 Fel lóra ülteté ten becses személyed;
 Azért senki fiát nincs miért lenézned,
 Gyalog emberrel csak lóhátról beszélned,
 Vigyázz! a kevélység romlás kalauza,
 Bolond urát a ló gyakran porba zuzza.

Cselt hány a szerencse: játszik levetősdit,
 Szintoly hamis kedvvel miként felülősdit.
 Ovakodjál tehát a főszédüléstől,
 Esztelen tulhajtás- és törvényszegéstől;
 Jó nyomott utból ne térülj ki ösvényre,
 A tilos búbája ne csaljon merényre:
 Embernek a feje, legdrágább marhája,
 Egy kis gondot váltig fordíthat reája,
 Az öröm méz-éde csak mértékletesé,
 Világ java, haszna, csak a szemfülesé.
 Ne gyötörje lelked a múlt vesztesége,
 Megesett dolognak felejtés a vége.
 A jövő miatti búgondnak sincs helye:
 Hadd busuljon a ló, elég nagy a feje,
 Az igazság mellett légy szilárd, önálló:
 A mit lovon fogadsz, gyalog is megálló;
 Szent a cél, előre hát magyar! ne borzadj:
 Mégse mondj hopp-ot, míg az árkon túl nem vagy.

VII.

Lovon ülsz bár fennen más emberek felett,
 Ne fuss el rohanva porba fekvők mellett;
 Büszke vagy a lóról lovagias címre,
 Légy büszkébb emberről emberséges szívre.
 Résen áll a füled tenmagad javára,
 Legyen nyitva szintén szenvedők jajjára.

Lásd meg a nehéz ut eltikkadt vándorát,
 Köszönts rá kulacsod szivüditő borát;
 S kit rablók az uton hagyának sebekbe,
 Öleld a bujdosót, hozzád a nyeregbe;
 Lassú ügetéssel vidd bé a tanyába,
 Bizva szelid nőkéz ápolgatásába:
 Nemes szívű lovag! áldjon meg az Isten!
 Szól az enyhült: ennél szebb köszönet nincsen.
 Így te is atyafi! lovagolhatsz tova,
 Míg téged is elvisz a szent Mihály lova.

NE MENJ FIAM A MÉHESBE . . .

Ne menj fiam a méhesbe,
 Sok kelepce áll ott lesbe,
 Ne sovárogy a méz után,
 Fúlánk van a kúpü szádán.

Apám mondta, de nem hittem,
 Kelepcebe bé is estem,
 Egy kis mézet hogy kóstoltam,
 Alig hogy rá meg nem holtam.

Nádas kunyhó az Alszegbe',
 Mit is járék méhesedbe !
 Sáríg darázs a te méhed,
 Édes méreg a szinmézed.

Inkább ülök hangyabolyba,
 Ha megyek a kihálóba,*
 Jó lesz a vénasszony-lapi,
 Szüvem sebét csillapitni.

* Kiháló — éji tanya, mezőn vagy erdőn. Nomesak Székelyföldön, hauem egész Erdélyben használatos.

Isten adta kis bogara,
Most is sajog hol megmara!
Mennyi fajtája mind hamis, —
Tán a piros ajku lány is.

ÉNEK AZ ELVETETT MAGRÓL.

A földmives Isten hírével miveli
 Földjét, s tölt marokkal magvát beléveti.
 És mit a barázdák sirjába eltemet,
 Csodálva szemléli, mint nyer új életet.

A föld a kis magvat lágy ölébe rejti,
 S az alvónak mezét szép halkkal lefejt;
 Egy meztelen árva nyitja fel majd szemét,
 S emeli az ölből gyenge fejecskéjét.

Im ott áll szegényke fázva és reszketve,
 Az égtől egy kegyes sugárt esdekelve;
 S az ég mosolyogva tekint az árvára,
 Van üdítő harmatcseppje is számára.

Ámde a szép időt fagy, vihar váltja fel,
 Ember, állat biztos helyen rejtődzik el;
 A magvacskának sines irgalom, kimélet,
 Fagyban, zivatarban éljen, ha megélhet.

Meg is él ő, semmi gonosz nem árt neki,
 A jó ég az árvát mostan sem feledi:
 Gyöngé testét fehér havával behinti,
 S a szelek zugása közt elszenderíti.

Lejár a télnek is borus éjtszakája,
 A pacsirta szól, s a mag is ébred rája,
 Fát, füvet virulni izgat a kikelet,
 Új zölddel ékesít halmokat, völgyeket.

A vetés is bodor szép kalászfekkel
 Díszleni kezd a növő meleggel,
 Mintha látnád csendes tenger hullámzását,
 Szemlélve kalászföld hömpolygó folyását.

Majd égi legfelső sátorába hágva
 Lövell a mezőkre a nyári nap lángja;
 Az áldott föld csendes pompában ünnepel,
 Fején kalász-füzér, aratási díszjel.

Peng a kasza, harsog a sarló vágása,
 Suhogva gyűl össze a kévék rakása;
 Arató szájából zeng a vidám ének,
 Csendes hálája az elégült kebelnek.

A NYUGHATATLAN GYERMEK.

Egy fiucska, játszi jó kedvében,
 Jár bolyongva tarka rét ölében,
 Játszik, játszik himes pillangókkal,
 Mig alétan ül le ilyen szókkal:
 «Bár valaki jőne,
 Ki engem elvinne!»

Jön a csermely vígan folydogálva,
 Kis fiúnak szívesen szolgálva,
 Egy hullámra ül a kis fiu:
 «Most örülök én már, ujjujuh!»

De csak képzeld, hát a víz hiveske,
 Érzi majd a fiú, mert kényeske,
 Ugy diderg, ugy reszket minden tagja:
 «Jaj nekem, jaj, — szól búsan sohajtva —
 Bár valaki jőne,
 Ki engem elvinne!»

Jön a sajka lengő vitorlával,
 A fiúskát elviszi magával,
 Frisen rászökkel a kis fiú :
 «Most örülök én már, ujjujuh!»

De csak lásd, a kis fiú megszeppen,
 Szűk a sajka, tán hamar kiheppen,
 Oda minden bátorsága, kedve.
 «Jaj nekem, jaj — kiált esenkedve —
 Bár valaki jőne,
 Ki engem elvinne!»

Jön a csiga lassú méltósággal,
 A fiúskát elviszi magával,
 Csigahátra ül a kis fiú :
 «Most örülök én már, ujjujuh!»

Ám a csiga nem fut nyakrafőre
 Sőt igen czammogva lép előre,
 Nyargalózni — oh ahhoz nincs kedve!
 «Jaj, nekem, jaj, — szól fiunk epedve —
 Bár valaki jőne,
 Ki engem elvinne!»

Jön a huszár déleczeg paripával,
 A fiúskát elviszi magával,
 Háta mögé ugrik a fiú :
 «Most örülök én már, ujjujuh!»

De a lónak villám a futása,
 Káprázik a kis fiu látása,
 Hippet, hoppot hány, ha nincs is kedve.
 «Jaj nekem, jaj, — szól alig pihelve —
 Bár valaki jőne,
 Ki engem elvinne!»

S elétoppan egy ágas-bogas fa,
 Jaj neked, te nyugtalan fiucska!
 Megragad most nagy hajadnál fogva,
 S ott függesz egy ágon hintáldodva.

(Rückert után, németből.)

REGE A KIS FÁRÓL.

Kis fa állott az erdőben,
 Karcsú, módos termetű :
 Zöld levél helyett, mi furesa !
 Volt ruhája éles tű :
 Ezért kis fánk-bús vala
 S ily panaszra fakada :

«Többi társam e vadonban
 Szép levéllel ékesül,
 Én, csak én e tűs alakban
 Állok itten egyedül.
 Oh ha kérnem szabad lenne
 S mind arany-levél fedezne!»

Este lőn, a kis fa nyugszik,
 Napkeltével talpra kél ;
 Alig ismer önmagára,
 Ugy ragyog rajt' a levél.
 «Ki vagyok, — szól — én vagyok,
 Mint én egy fa sem ragyog.»

Egy zsidó jön estre kelve,
 Hátán nagy átalvető,
 De nagyobb még a szakálla,
 Jaj neked te kis fenyő.
 Mind lefosztja fényes éked
 S pusztá meztelen hagy téged.

Szól a kis fa mély keservvel:
 «Oda arany ágaim,
 Megöl a bú s szégyen engem,
 Mert czifrábbak társaim.
 Oh, ha kérnem szabad lenne
 S mind üveg-levél fedezne!»

Ismét álom száll szemére,
 S reggel ismét talpra kél;
 Majd kiugrik a bőréből —
 Megvan az üveg-levél.
 «Más előttem immár fity!»
 Szól a hegyke fityfirty.

Megzudul most nagy morajjal
 Bérczeken a fürgeteg,
 Szaggat és ront, merre nyargal,
 Jaj, a kis fa mint remeg.
 Fényes üveg-ágai
 A vihar játéka.

Fácska busan szól magában :
 «Szép üvegem mind oda,
 Míg körültem zöld galyakkal
 Ékes minden bérczi fa.
 Egyre volna minden vágyam,
 Vajha lenne lombos ágam !

Ismét elpihen a fácska
 S reggel ismét talpra kél
 Hát boritva zöld galyakkal
 S jó kedvében így beszél :
 «Nekem is van már, mi másnak,
 Hála a szép változásnak.»

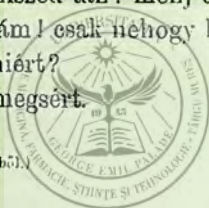
Egyszer csak egy éhes kecske
 Eléngrik hirtelen,
 S rügdögélve legelesz a
 Gyenge sarjon s levelen ;
 Kis fánkra is hogy rábukkan,
 Lerágja hogy meg se kukkan.

Csupaszon áll ismét a fa ;
 Most magában így beszél :
 «Legyen bármi drága, ékes,
 Nem kell nekem több levél.
 Egy előttem gyönyörű,
 Csak birnám — a régi tti.»

Búsan alszik el a fácska,
 Másnap ismét búsan kel;
 S hogy magát körültekinté,
 Édesen vigyorga fel.
 Nagy kaczajt üt rajt' az erdő.
 Ámde másra mit se hajt ő.

És miért oly víg a fácska,
 S mért oly vígak társai?
 Lám egy éjszakán mind újra
 Nöttek tüskés ágai.
 Nem hiszed tán? menj és lásd
 Pajtikám! csak nehogy bántsd.
 Hát miért?
 Mert megsért.

(Rückert után, németből.)

AZ ELSÉTÁLT FÁCSKA.

Volt egy fácska az erdőben
 Jól tenyésző fris erőben ;
 Más fa is volt honos itt,
 Nyír, fenyő, bikk és csalit.
 Volt fa sudar, ágbogos,
 Pulya, törpe és magos,
 Össze-visszafont seregben,
 Laktak ott a szűk telepben,
 Van ám kinja a kis fának,
 Alig vehet szuszt magának.
 Egyszer csak magát gondolja,
 S útra magát felpakolja.
 «Megyek innen — mond — futok,
 Míg oly helyre nem jutok,
 Hol se' bokor, sem csere,
 Nincs, minek fa a neve.
 Ott magamra honolok,
 Hopsza, vígan tánczolok!»

S megy a fácska, fut
 Míg egy helyre jut,
 Sík mezőre, hol soha
 Nem volt fának még nyoma.
 Ott magát elülteti
 S lábát tánczra pergeti.
 A kis fának tetszett ám
 Élni a kies tanyán.
 Hűs pataknak szelid árja
 Orra előtt folydogála,
 És ha izzadt melegében,
 Enyhült a patak hűsében.
 A napfény is szabadon,
 Süté minden oldalon,
 S ha a kis fának meghült,
 Nap tüzetől újra fűlt.
 A szél is mint jó barátja,
 Eljött hozzá dudorászva ;
 Olykor frisebb volt a nóta,
 De a fácska vigan ropta.

Egész nyáron hoppozott,
 Egyre mind dévajkodott.
 Míg a hopp-hopp közepett,
 Koronája elveszett.
 Szépen zöldellő fejéke,
 Mind egy lombig összetépve,
 Ott hever most szanaszét,
 Díztelen hagyva fejét ;

Sok a zugó érbe hull,
 Sok a napon összegyűl;
 Többit a szél ölbe kapja,
 S kénytelen is ugráltatja.

Jő az őszi zuzmara,
 Didereg az árva fa,
 Kéri a hűs csermelyét:
 Adná vissza levelét,
 Neki is jövő telére
 Szüksége van öltönyére.
 Zúg feléje a kis ár:
 «Nem adhatom vissza már;
 Leveled mind elnyelém
 S mély ölembé temetém.»
 Most a naphoz fordula
 Szorultában a kis fa:
 Adná vissza zöld ruháját,
 Hogy befödje porczikáját.
 És felelt a napsugár:
 «Nem adhatom vissza már,
 Leveleid elperzseltem,
 Izre, porrá emésztettem.»

Jó barátja a víg szél
 Kis fa ügyén tán segél.
 Kéri: «Édes jó szelem,
 Adnád vissza levelem,
 Mert halálra dermedek.»
 «Hja! már nem segíthetek —

Mond a szél — míg játszva szálltam,
 Leveleid elsziláltam.»

Reszket már a kicsi fa,
 Vaczog belé a foga,
 Mit tegyen, hogy ne vegye
 Meg az Isten hidege?
 «Én bizony — szól önmagába' —
 Visszatérek fás hazámba,
 Társaim közt egy zugot
 Csak találok én is ott.
 Ekkor hát fölkerelkedve
 S erejét mind összeszedve,
 Futva fut, míg haza ére,
 Sűrű erdő legszélére,
 Esdve néz az első fára,
 Lenne-e hely ott számára?
 «Itt biz' egy kisujnyi sincs!»
 A másiknál szinte nincs.
 A kis fa rimánkodik,
 Kunczurál, siránkozik;
 Ide, oda is betoppan,
 Álla mindenütt felkoppan.
 Egynek sincsen már több helye,
 Hol a kis fa nyugtát lelje;
 Nyáron át is alig térve
 Laktak egymás hátán ülve, —
 Hogy légyen teletszaka
 Az erdőnek hézaga?

Fácska árván tébolyog,
Nem szánják a boldogok.

Megy tovább elkényszeredve,
Ize, csontja mind remegve ;
Im ott embert lát elébe
Jóni, fejsze a kezébe'.

Emberünk is reszket, fázik,
Egész képiből kilátszik.
És a fácska szól magába' :

«Ez favágó bizonyára :
Szél, fagy ellen egyedül
Ő lehet jó védemül.»

Fácska nyájasan köszönti
A favágót s mond : «Jó földi !
Lám mi egy bajban vagyunk,
Mindketten majd megfagyunk ;
Tán nekem te s én neked
Nyujthatok segédkezet.

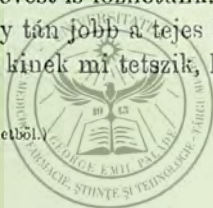
Jöj sze vágj le engemet,
S vidd szobádba testemet,
Rakj tüzet a pest * alá,
Tégy szálanként engem rá.

Igy te fűtesz engemet
S én viszontag tégedet.»
Szó mi szó, de ám való is,
Fejszét ránt a favágó is,

* Kemencze, székely szó.

A kis fát többől kivágja,
 Hogy ledől bukfenczet hányva;
 Most apróra szeldeli
 S hátán haza emeli,
 S oly tüzet rak
 Hogy ugyancsak!
 Minekünk is szerencsére
 Pár hasáb jutott belőle;
 Egyik ott már a szenen,
 Nem fagyunk meg a telen.
 Aztán meg sem éhezünk,
 Jó levest is főzhetünk.
 Vagy tán jobb a tejes kása?
 Ám kinek mi tetszik, lássa.

(Rückert után, németből.)

HAJH TE SZÉP VIRÁGFÜZÉR...

Hajh te szép virágfüzér!
 'Tüzlek hősöm homlokára,
 Ha csatából visszatér,
 Bizva esküim szavára.
 Hajh te szép virágfüzér!

Hajh te szép virágfüzér!
 Bajnokom ha tér honába;
 Mert ha hősi díjt nem nyér,
 Elhullt akkor a csatába'.
 Hajh te szép virágfüzér!

Hajh te szép virágfüzér!
 Csak vitézi homlok éke;
 És ha nem léssz hősi bér,
 Léssz a lányka síremléke.
 Hajh te szép virágfüzér!

EMLÉKÜL.*

Egy hitünk a nemzet Istenében ;
 Egy reményünk a hon jövőjében ;
 Honszerelmünk légyen ez is egy.

Kik az ügyért tettel áldozátok,
 Városunk szép lánya! hő imátok
 Teljesitse mind az égi kegy.

* A kolozsvári unitárius leányiskola javára rendezett ének-
 és zene-akadémia alkalmakor.

HYMNUS.*

Szent öröm-érzésre gyúl
 Isten! e Ház népe,
 Emlékünkbe felvonul
 Három század képe.
 A mi benne szép és jó:
 Lelked fényirása;
 S a mi büs, az oktató
 Böles kezéd vonása.

Szent családdá avatál
 Népeid sorából,
 Fiúságra ** kihozál
 Szolgálat házából.
 Lobogónknak jelszava
 Volt a Hitszabadság,
 Szellemünknek fő-java:
 A tisztább Igazság.

* Az unitarins anyaszentegyház háromszázados évfordulójára, 1868 máj. 31-én.

** Fiúság = fiúvá választás, isteni fiúság, lelki fiúság gyakran előfordul a régi vallásos iratokban.

Isten Egy igaz Való,
 Oszthatatlan Egység,
 Nincs hozzá több hasonló
 Imádandó Felség:
 Mint örök tűz, élt szivünk
 Mélyében az eszme,
 S hogy vallhatjuk: ez hitünk
 Drágán nyert győzelme.

Krisztus lelke nevelé
 Hitünk élőfáját,
 Szent vérrel oltá belé
 Nemes erkölcs ágát.
 Megváltónknak őt hívők,
 Vallván ember-létét;
 S e hitünkért szenvedők
 Világ gyűlölését.

Im egünkről oszlik szét
 A nagy átok súlya,
 Mely testvérek életét
 Sorvasztólag dúlja.
 Hitkülönség a kiket
 Egymástól elzára,
 Egygyé-fúzi sziveket
 Szeretet varázsa.

Védd Atyánk! erős karral
 A fejlőd virágot,
 Biztatót egy szebb korrál :
 A Hitzabadságot.
 Saját győződés legyen
 Hitünk szirtalapja,
 S világot rá ömleszsen
 A tudomány napja.

Isten áldd meg a Hazát
 Tiszta lelki fényvel,
 Áldd meg Egyhívók Házát
 Áldozó erénnyel. —
 «Balsors a kit régen tép :
 Hozz rá vig esztendőt ;
 Megbünhődte már e nép
 A multat s jövendőt.»

TÖREDÉKEK MILTON MŰVEIBŐL.

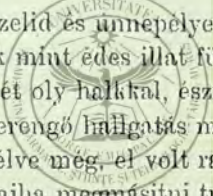
I.

COMUS.

«Hogyan lebelhet földi por szülötte
 Ily égi kéjjel áradó gyönyört ;
 Bizonnyal Isten trónol e kebelben,
 S a dallamos lég elbűvölve kél
 Hirt adni a titkos szentély felől.
 Az édes hangok a csend szárnyain
 Repesnek szét, a hallgató nagy éjben,
 A vak sötét, komor hollóarczát is,
 Vidám mosoly fényével öntve be !
 Circe anyámat gyakran hallgatám
 Versenyt dalolni a három Sirénnél,
 Virágövezte Najadok sergében,
 Gyógyerejü füvek szedése közben ;
 S a mint daloltak, a foglyul esett
 Lelket ragadták az égbe ; Scylla sírt
 S a habokat halk figyelemre inté.

Tetszést mormol a vad Charybdis is.
 Mi lőn azonban énekök hatása?
 Kéjes álomba ringaták az érzést,
 S a kábultat megfoszták önmagától;
 De ily magasztos, isteni gyönyört,
 Ily bizonyos voltát a percz üdvének
 Nem éldelém én mostanig, soha.»

SZELLEM.

«S végül szelid és annepélyes dallam
 Emelkedék mint édes illat füstje
 Ömölve szét oly halkkal, észrevétlen,
 Hogy a merengő hallgatás maga,
 Alig eszmélve meg, el volt ragadva;
 Sohajtá, vajha megmásítani tudná
 Saját valóját s ne léteznék többé,
 Örökre így leendvén kipótolva.
 Egészen fül valék s benső gyönyörrel
 Szívám magamba a bájéneket,
 Mely a fagyos halál szívébe is
 Élet tüzét birná varázslani.»

(Comus 555—563. sor.)

II.

Immár a hajnal rózsaujjival
 Gyöngéden nyitja kelet ajtaját,
 Hintvén a földre drága gyöngyeit.
 Ádám is ébred. Ez szokott órája :
 Mert álma mindig légi könnyedségű,
 Mint folytonos jó egészség gyümölcse,
 S csendes, szelid az ép erő lehétől,
 Mit már a lombzörej s patak csörgése
 S madárcák hajnali üdvözlete,
 Oly könnyűden elrezzenthet szeméből.
 Annál nagyobb megütközése, hogy
 Évát még mindig alva látja,
 Hajfürteit kuszálva, arcát égve,
 Mintegy jeléül a zavart álomnak.
 Ő félig ülve, oldalvást pillant rá
 Belemerülten gyönyör érzetébe,
 S szemléli ott soká, hevülvén lelke
 A legtisztább szerelmi lángolástól,
 A szépséget, mely émetten vagy alva
 Sajátos kellemet sugárza szét.
 Aztán kezét gyöngéden megérintve,
 Susogá halkan oly édes szózattal,
 Mikénttha Zephir sugdos Florájának ;

Kelj fel én szépem, lelkem egy szerelme,
 Az ifjú földön egy legdrágább kincsem,
 Utolsó, legjobb áldása az égnek!
 Ébredj en mátkám, én szép üdvességem!
 Pirul a hajnal, a mező mosolyg,
 Legszebb időnket hagyjuk élvezetlen?
 Jer, nézzük meg kertünk virágait,
 Miként hasad ki a citromvirág,
 Mint illatoznak myrrha s balzsamos nád
 S a természet mint festi színeit;
 Csókdossa már virágát a méhecske,
 Szíván kebléből a folyékony élet.»

(*Elveszett Paradicsom*, V. 1—25.)

Ekként viditá kedves életpárját
 S ez újra vidámult, de szép szeméből
 Titkon néhány szelid könny hullt alá,
 S hajfürtivel letörlé. Két más ilyen
 Tündöklő cseppet, mely már készen állt
 A kristály vízrekeszben, Ádám ajka
 Kicsókolá, még mielőtt szeméből
 Legörgenének, mint bájos jelvényét
 Édes bánat s szemérem érzetének,
 Mely félve gondolt rá, hogy vétkezett.

(*Elveszett Parad.* V. 129—135.)

IV.

Igy szóla Sátán kedves párthivéhez,
 Fejét fenhordva hullámtornyokon,
 S tűzzel szikrázó szemeit forgatva;
 Míg többi része teste nagy zömének
 Sok holdnyi tengeren elterjeszkedvén,
 A láng hullámok öbliben fetrengett.

(*Elveszett Parad.* I. k. 191—196. sor.)

Egyszerre felnyomul az ég tóból
 Tömérdek teste mindkét oldalán
 A visszavert lángok lövellik szerte
 Tűznyilaik s hömpölyögve hullámokban
 Iszonytató völgyet hagynak középben.

(*Elveszett Parad.* I. k. 221—224. sor.)

VI.

Oh Ádám a mindenható csak egy,
 Kitől jó minden s ismét visszatér,
 Ha nem fajul el ősi jellemétől,
 Mert minden a tökélyre van teremtve:

A mindenség azon egy ős anyag,
 Alak s erő nagy különségivel
 A lét ezernyi lépcsőit mutatván;
 De finomabb, tisztább és szellemibb,
 A mint közelb áll a Magasságozhoz
 Szorosban óhajt egyesülni Véle
 Saját, kitüzött helyén mindenik,
 Miglen a test szellemmé nemesül,
 Különnemű határain belül.
 Így a sötét gyökből világos-zölden
 Hajtnak ki a sarjak, még légiebben
 Könnyűk a galyak s levelek, mig végül
 Teljes diszében mosolygó virág
 Lehelli lélek illatát fény-árban:
 Virág s gyümölcs az ember tápszere,
 Fokként finomabb alakot öltve
 Lesz élet-lelkivé és finomúl
 Érző s gondolkozó lény szellemévé.

(*Elveszett Parad. V. k. 469—485. sor.*)

VII.

«Több éve már, Czirjék, hogy e szemek,
 Bár mindenik ép, világosnak tetszik,
 A fény mivoltát is majd elfelejtik;
 S a látérzék kihalt tekéinek,

Nap, hold és csillagok nem fénylenek.
De nem panaszkok. Bár felhők elrejtik
A szép eget, de szívem meg nem ejtik,
Hitem köszirtén meg nem rettenek

A vész dagálytól. Hát mi támogat
S emel fel engem a bús éjszakában,
Kérded barátom? a jó öntudat,

Hogy a szabadság legnemesb harcában
Vesztém a drága fényt; e gondolat
Enyhítne mindig jobb vigasz híjában.»

(Angolból.)

(XXII. szonett.)

TARTALOM.

Kriza János. Emlékbeszéd. Gyulai Páltól	Lap 3
---	----------

KÖLTEMÉNYEK.

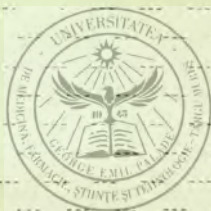
A fiú	23
Kártérítés	25
Ivásnál	27
A csillagokhoz	29
Vágy	31
Benkő sírjánál Közép-Ajtán	32
A magyar vitéz	32
Enna	32
Eji napok	32
Múza	33
Dél	33
Sok kincs	33
Szóttalan	33
Csipkebokor. galagonya	34
Vaj ki büszke ez a legény	35
Álmos	36
Nemesülés	36
Lakat	36
Szerep	36

	Lap
B. Jósika Miklóshoz...	37
O	37
A villám	37
A kettő és harmadik. Rückert után	38
A rendőr. Rückert után	40
Éden ifja	42
Cserkesz dal. Németből	44
A szánuzött	45
A pusztai virág...	46
Két szélső	48
Tanítás	48
A kegyes	48
Erény	48
Szentesi	49
Egy philosoph	49
Kérés	49
A legszebb	49
Az ó és új hon	50
Visszalépés. Angolból	52
Az én sírom	56
Almodás	57
Kazinczy sírjánál	58
Hazám	58
Zeus és Hercules. Schillerből	58
Íliász. Schillerből	58
Isten. Lamartine után	59
Sajó	66
Kora nyílás	66
Az evező	66
Zrinyi	67
Zsellér sírfúján	67
Álmok	67
A bokréta	68

	Lap
A sohaj	69
Egy rózsatölgöz	71
A könnyek	72
Poéta	73
Kikötés	73
Dentumoger	73
Lerontott várfal	74
Ifju Napoleon	74
Pórfiu	74
A mióta szeretek	75
Az árva	77
Kis leány	79
Edes anya	80
Ég az avar	81
Csillagim	82
A párta	82
Költői düh	82
Vas idő	82
Kicsi és sok	83
Ajtai torony	83
Beukö sírja Közép-Ajtán	86
A esonkult szobor	83
Kölcsey a népszónok	84
Ifju szakállasink	84
A mai hős nevek	84
Kakukdal	85
Beli vigan jár a kaszám	87
A rózsa és a sír. Hugo Viktor után	89
Illa berek	90
Erdővidék az én hazám	92
Erzsi hozzám begyes vagy	94
Nem hittem én	96
Panasz	97

	Lap
Esz és kincs	97
A lepe. Francziából	98
A fiú. Hugo Viktor után	99
Bálványosvár	101
Székelynép	101
Széchenyi	101
Jobbágy	102
Napoleon	102
Egyesülés	102
Bánatpénz	102
Valld meg nekem	103
Árva vagyok	104
Az én székem	105
Ki jő amott	106
Bimbó	107
Igazság szobra	107
Anakreon	107
Költők	108
Madaraink	108
Szegény székely nótája	109
Juhászfi. Heine után	111
Aszály	113
Honfi sírjánál	113
Talleyrand	113
Krónika	113
Canning	114
Ajándék	114
Áldozat	114
Lendvaynéhoz	115
Egy lányhoz	116

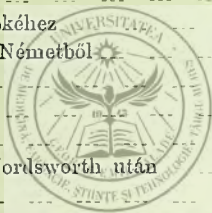

1840—1849.

	Lap
Főfő	117
Erdély	117
Kolozsvár	117
Amerika	118
Szép házasság	118
Székelykő alatt	119
Biztatás	121
Ébredés	122
Nömösi	123
Nyugalmazott író	123
Milton	123
Természet	123
Az én rózsám	124
Egység	124
Hálaérzelem	125
A honn kesergő lány	128
Cserhalom	130
Egy sírnál	130
Tanulás	130
Jó a rossz út	131
Tanács	131
A mély bú	131
A bűbáj	132
Az én vágyam	134
A két szerető. Németből	135
Kába és okos	136
X	136
Egyet szeress	136
Szívbeteghez	137
Hít, remény, szeretet	137
A hazatérő katona	138

	Lap
Sibylla	140
Mauromichali sírja	142
Egybeillés	142
Pipa	142
Az epigramm	143
Szív- és fogfájás	143
Házns költő	143
Orosz dal. Németből	144
A vén körtefa	146
Csüggedt szerelem. Burns után	148
Berekhez	150
Rákóczy sírja	150
Szép könyvek	151
Egy anya gyermekéhez	151
Kozák népdalok. Németből	152
Búcsú	156
Sírvers	156
Ohajtás	157
Az arató lány. Wordsworth után	158
Boldog	160
A tizenkét égi jegy mértékletességet prédikál	162
A távozóhoz	166
Leány és anyja. Németből	168
Allandó becs	170
Honi nagyság	170
Az árva lány. Burns után	171
Ha ez meg amaz volnék	173
Téli zöld és nyári hó	175
Vadaink	177
Országos megvetés	177
Segítség	177
Úrbér	177
Egy nőhöz. Hugo Viktor után	178

	Lap
Lovát keresi, rajta ül	179
Ne menj fiam a méhesbe	186
Ének az elvetett magról	188
A nyughatatlan gyermek. Rückert után	190
Rege a kis fáról. Rückert után	193
Az elsétált fűcska. Rückert után	197
Hajh te szép virágfüzér	203

1849—1874.

Emlékül	204
Hymnus	205
Töredékek Milton műveiből. I—VII.	208

A **Franklin-Társulat** kiadásában **Budapesten** megjelent:

VERNE GYULA

ÖSSZES MUNKÁI.

Egyedül jogosított, új olcsóbb magyar képes díszkiadás.

I. sorozat (20 kötet).

- Grant kapitány gyermekei.** Fordította *Vértesi Arnold*.
3. kiadás. 172 képpel. 5 K 60 f. Vászonskötésben 7 K 20 f.
- Utazás a tenger alatt.** Harmadik kiadás. 107 képpel.
2 K 40 f. Vászonskötésben 3 K 60 f.
- A rejtelmes sziget.** Három részben. Átdolg. *Szász Károly*. Harmadik kiadás. 139 képpel. 3 K 60 f. Vászonskötésben 4 K 80 f.
- Strogoff Mihály utazása Moszkvától Irkutsig.** Ford. *Szász Károly*. Harmadik kiadás. 82 képpel. 2 K 80 f. Vászonskötésben 4 K.
- Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt.** Harmadik kiadás. 51 képpel. 2 K 80 f. Vászonskötésben 4 K.
- A Robinsonok iskolája.** Regény. Fordította *Visi Imre*.
Második kiadás. 46 képpel. 2 K 40 f. Vászonskötésben 3 K 60 f.
- Utazás a holdba.** Harmadik kiadás. 43 képpel. 2 K 40 f. Vászonskötésben 3 K 20 f.
- Utazás a hold körül.** Harmadik kiadás. 42 képpel.
2 K 40 f. Vászonskötésben 3 K 20 f.
- Servadac Hector** kalandos utazása a naprendszeren át. Átdolgozta *Szász Károly*. Harmadik kiadás. 94 képpel. 2 K. 80 f. Vászonskötésben 4 K.
- Öt hét léghajón.** Utazás Afrikában. Harmadik kiadás. 73 képpel. 3 K 20 f. Vászonskötésben 4 K 40 f.
- Dél csillaga.** A gyémántok bazája. Ford. *György Aladár*.
Második kiadás. 50 képpel. 2 K 80 f. Vászonskötésben 4 K.
- Kéraban a vasfejű.** Regény. Fordították *György Aladár és Illésy Piroska*. Második kiadás. 40 képpel. 4 K. Vászonskötésben 5 K 20 f.

- A lángban álló szigettenger.** Fordította *Huszár Imre*. Második kiadás. 47 képpel. 2 K 40 f. Vászonskötésben 3 K 60 f.
- A bundák hazája.** Regény két kötetben. Fordította *Gaal Mózes*. 102 képpel. 3 K 20 f. Vászonskötésben 4 K 40 f.
- Hatteras kapitány kalandjai.** I. Az angolok az északi sarkon. II. A jégsivatag. 255 képpel. 4 K. Vászonskötésben 5 K 20 f.
- Utazás a föld központja felé.** Fordította *Beöthy Leo*. Második kiadás. 58 képpel. 2 K 80 f. Vászonskötésben 4 K.
- A hódító Robur.** Regény. Fordította *Huszár Imre*. Második kiadás. 44 képpel 2 K 40 f. Vászonskötésben 3 K 60 f.
- Az uszó város.** — **Az ostrom-záron keresztül!** Francziából ford. *Zigány Árpád*. Férfat 42 eredeti rajzával 2 K. Vászonskötésben 3 K 20 f.
- Az uszó sziget.** Regény. Fordította *Gaal Mózes*. 79 képpel. 4 K. Vászonskötésben 5 K 20 f.
- Egy khinai viszontagságai Khinában.** Francziából fordította *Zigány Árpád*. Benett 52 eredeti rajzával 2 K. Vászonskötésben 3 K 20 f.

- A Jangada.** Nyolczszáz mértföld az Amazonon. Regény Francz. ford. *Visi Imre*. Második kiadás. 77 képpel. 3 K 60 f. Vászonskötésben 4 K 80 f.
- Sándor Mátyás.** Regény. Fordította *Huszár Imre*. Második kiadás. Benett L. 115 eredeti rajzával. 4 K 80 f. Vászonskötésben 6 K 40 f.
- A zöld sugár.** Francziából fordította *Zigány Árpád*. Egyedül jogositott magyar kiadás. 44 képpel. 2 K. Vászonskötésben 3 K 20 f.
- Két évi vakáció.** Regény. 90 képpel. Fordította *Huszár Imre*. 2. kiadás. 3 K 60 f. Vászonskötésben 5 K.
- Világfelfordulás.** Regény. Fordította *Huszár Imre*. Második kiadás. 34 képpel. 2 K. Vászonskötésben 3 K 50 f.
- Várkastély a Kárpátokban.** Regény. Fordította *Huszár Imre*. Második kiad. 34 képpel. 2 K. Vászonskötésben 3 K 50 f.
- Éjszak a dél ellen.** Fordította *Huszár Imre*. 85 képpel. 2. kiadás 4 K. Vászonskötésben 5 K 50 f.

Előbb megjelentek :

- Dartentor Clovis.** Regény. Fordította *Gaal* Mózes.
46 képpel. 4 K. Vásznonkötésben 5 K 20 f.
- Senki fia.** Regény. Fordította *Gaal* Mózes. 83 képpel. 6 K.
Vásznonkötésben 7 K 20 f.
- Antifer mester csodálatos kalandjai.** Képekkel 6 K.
Vásznonkötésben 7 K 20 f.
- Bombarnac Klaudius.** Egy hírlaptudósító jegyzetkönyve.
Regény 54 képpel 4 K. Vásznonkötésben 4 K 80 f. Dísz-
kötésben 5 K 20 f.
- Branicanné asszonyság.** Fordította *Huszár* Imre.
82 képpel. 6 K. Vásznonkötésben 7 K 20 f.
- Cascabel Cæsar.** Regény. Fordította *Huszár* I. 5 K.
Vásznonkötésben 6 K.
- Névtelen család.** Fordította *Huszár* Imre. 80 képpel. 5 K.
Vásznonkötésben 6 K 40 f.
- Haza. Franciaországba! — Gil Braltar.** Fordította
Huszár Imre. 38 képpel. 3 K 20 f. Vásznonkötésben 4 K 40 f.
- Három orosz és három angol kalandjai.** Képekkel
II. kiadás 4 K. Vásznonkötésben 4 K 80 f.
- A Bégum ötszáz milliója. — A Bounty lázadói.**
Franciaiából fordította *Szász* Károly. Képekkel. Második
kiadás 2 K 40 f. Vásznonkötésben 3 K 20 f.
- A tizenötéves kapitány.** Regény. Franciaiából átdol-
gozta *Szász* K. Képekkel 3 K 60 f. Vásznonkötésben 4 K 40 f.
- Az Orinocón fölfelé.** Regény. Fordította *Gaal* Mózes.
49 képpel. 3 K 60 f. Kötve 4 K 80 f.
- A francia zászló.** Regény. Fordította *Gaal* Mózes.
40 képpel. 2 K 80 f. Vásznonkötésben 4 K.
- A „Cynthia“ hajótöröttjei.** Regény. Fordította *Gaal*
Mózes. 22 képpel. 2 K 40 f. Vásznonkötésben 3 K 60 f.
- Egy sorsjegy 9672-dik szám.** Regény. Fordította
Huszár Imre. 38 képpel. 2. kiadás 2 K 40 f. Vásznon-
kötésben 3 K 60 f.
- A Jég-Sphinx.** Regény. Fordította *Gaal* Mózes. 66 képpel.
4 K. Vásznonkötésben 5 K 20 f.
- A föld felfedezése.** Fordította *Brozik* Károly. I. kötet :
A híresebb utazók tört. a XVIII. századig. 4 K. II. kötet :
A XVIII. század híres hajósai 4 K. A két kötet egy
vásznonkötésben 9 K 60 f.

